

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

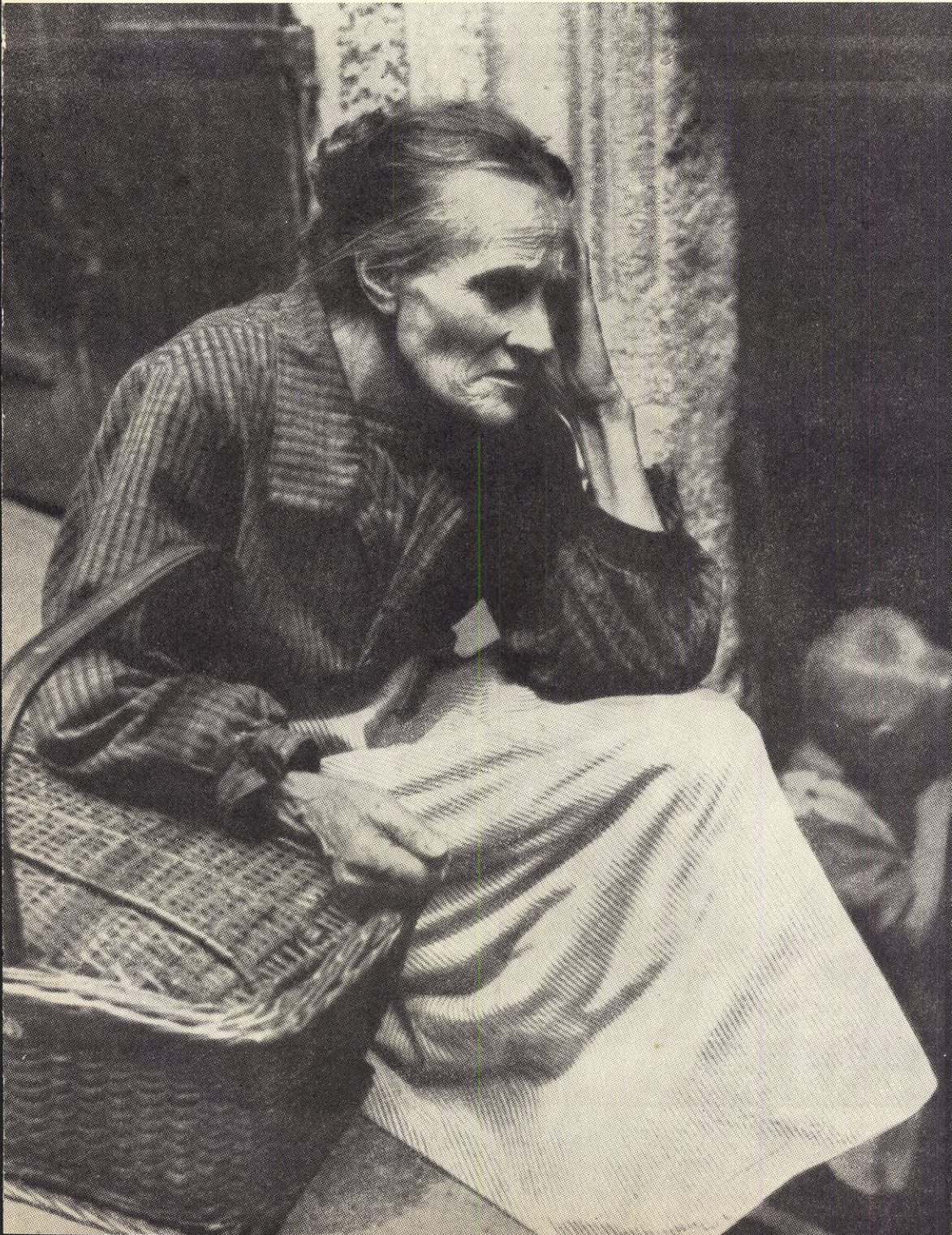
This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

»Med våra ansikten upplyfta mot morgondagen spejar vi efter ljusa horisonter, där det nu är mörker.»

morgonbris

årg. 28 nr 1

pris 25 öre

KLASS I
MÅLTIDSDRICKA
TELEFONER
85 52 55
4 65 42

AUT. TELEFON
38 52 55
20 65 42

GRÖNWALLS BRYGGERI

Högsta
kvalitet

Smaklig
Läskande
Hållbar

5 o. 10 lit. fl.

Den moderna hyresgäströrelsen

strävar på två linjer mot målet: drägliga hyror och förbättrade bostadsförhållanden även för arbetarfamiljerna.

Hyresgästföreningen i Stockholm

tillvaratager alla hyresgästers intressen, för underhandlingar vid hyrestvister, bistår med råd och hjälp (även juridiska), genomför undersökningar och utredningar angående hyres- och bostadsförhållanden etc.

Varje hyresgäst bör i eget intresse ansluta sig till den samma. Inträdesavgiften, kr. 2:50, gäller även som halvårsavgift.

Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening (HSB)

är en fristående ekonomisk organisation på kooperativ grund med uppgift att åt de hyresgäster, som själva önska lösa sin bostadsfråga, uppföra goda, sunda och gedigna bostäder till billigast möjliga pris.

VÅR BOSTAD (redaktör: Ernst J. Lundqvist) är hyresgäströrelsens organ och utkommer med ett illustrerat nummer var 14:de dag. Prenumerationspris pr 1/1 år kr. 5:—; lösnummer 30 öre.

Medlemmar i såväl Hyresgästföreningen som H. S. B. erhålla tidningen gratis.

Hyresgästorganisationernas adr. är:

Brunkebergstorg 14

Tel. Namnanrop: Hyresgästerna.

En arbetarnas veckotidning

Folkbladet

är en veckotidning, både lik och olik andra veckotidningar. Likheten ligger i att **Folkbladet** bjuder på minst lika god och underhållande förströelseläsning som de andra. Olikheten är att **Folkbladet** därutöver bjuder på någonting annat, skildringar ur arbetarrörelsens historia och från arbetarnas liv och strider samt populära orienteringar i dagens frågor. **Folkbladet** är alltså framför allt en arbetarnas veckotidning och bör framför varje annan veckotidning hållas av arbetarna. Ett ytterligare skäl härför är att **Folkbladet** är den billigaste av alla veckotidningar.

Det kostar endast 3:— kr. för hela 1932; vid prenumeration för kvartal är priset 1:— kr.

Folkbladet

utgives av Socialdemokratiska partiet och dess redaktör är partiets ordförande **P. Albin Hansson.**

Ombud för lösnummerförsäljning och prenumerantanskaffning antagas på alla platser, där vi icke förut äro representerade.

Närmare upplysningar fås från:

**Folkbladet, Sveavägen 68
Stockholm.**

Postprenumerera på

Folkbladet

å närmaste postanstalt vid

årsskiftet 1932.

FACKFÖRENINGENS

RORELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår... kronor 3: 15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

En utmärkt bok!

Men varför tiger borgarpresen om

Eva Årads

TRIUMFATORN

EN TIDSSATIR

Är det kapitlen: *Reportage* och *Kolleger emellan* som är orsaken?

Några uttalanden:

Fredrik Ström: . . . stor originalitet med starka, säregna grepp, besk humor, dräplig satir och levande skildringskonst. Den borde ha en given plats i vår tids bibliotek och läsas av alla . . .

Morgonbris: Hennes bekantskap har varit av ett så uppfriskande slag . . . Det är härligt att träffa en rebell!

Arbetaren: . . . en stilist av icke vanliga mått — den står i klass för sig. Författarinnan har med detta arbete dokumenterat sig som en av våra markantaste författarpersonligheter.

Brand: . . . sargande sting mot tidens och förhållandenas lyten. — Boken är som en vision. — Modigt gjort, Eva Årads!

Nya Dagligt Allehanda: . . . denna kuriösa satir som inte nämnvärt förmår intressera . . .

Östgöta-Correspondenten: Ett kapitel handlar om hur boksuccéer tillagas och användas, med adress till vissa stora kritiker . . . — satanisk brio . . .

Ny Dag: Överhuvud återges borgerligt själsliv och borgerliga resonemang fullkomligt dräpande . . .

Tidevarvet: Denna satir är så bitande, som man gärna kan önska sig. Det är en mörk skildring av en tanklös, självisk överklass man får i Triumfatorn.

Verdandisten: Dess styrka är dess realitet, ty det är fakta som det byggs på . . . Den är kvick och bitande . . .

Triumfatorn kostar Kr. 4: — häftad, Kr. 6: — i halv-franskt band.

I bokhandeln eller genom

FEDERATIVS - Stockholm 1

Länge har behovet gjort sig gällande av en tidskrift, som kunde ägna kulturella och litterära ämnen en uttömmande och grundlig behandling. Ett försök att tillgodose detta behov är den nya tidskriften

SPEKTRUM

Spektrum vill sträva att ge en allsidig bild av de framträdande strömningarna på skilda områden och diskutera deras bakgrund och sammanhang.

Spektrum vill vara:

**EJ DAGSAKTUELL
MEN TIDSAKTUELL**

Dessutom ser Spektrum som sin uppgift att följa tidens idéer och problem genom översättningar, kritiska studier och klipp ur utländska tidskrifter.

Innehållet i januarinumret 1932:

Axel Hägerström: Om social rättvisa.

Erik Blomberg: Ansikten.

Gösta Adrian-Nilsson: Halmstadsgruppen.

Arthur Rimbaud: Ur »Les Illuminations».

Erik Mesterton: Poesi och verklighet i modern engelsk lyrik.

Karin Boye: Dikt.

Isaac Babel: Mitt duvslags historia.

Erich Fromm: Staten som uppfostrare.

Ebbe Linde: Fabeln om den enfaldige mannen.

SPEKTRUM

utkommer från och med januari 1932 med 10 nummer pr år.

Prenumerationspris:
helår (tio nummer) 5: — kronor.
halvår (fem ») 3: — »

Prenumeration direkt från tidskriftens expedition,

KUNGS GATAN 17^{II}

Tel. Red. 122 70, Exp. 122 80 och genom alla bokhandlare.

APRILHYRAN

får den, som gör den bästa förstasidan för MORGONBRIS

Morgonbris' första sida motses alltid med spänning, därför att det inte rätt och slätt prydes av ett teateransikte, utan avser att berätta något, symbolisera, ge fart åt åskådarnas tankar. Redaktionen får t. o. m. både brev och telefon från den ivriga läsekretsen i färd att diskutera den senaste sidans idé och dess utformning. För någon tid sedan återgav dagspressen interiörer från den av överste Lilliehöök nyrestaurerade Upplandsgården Molnsätra. Fotografierna från fru Lilliehööks arbetsrum visade, att här ovan skrivbordet placerats i ram första sidan på Morgonbris' majnumret. Ingen vignett har emellertid framkallat så olika meningar som julnumrets. Å ena sidan har barnansiktet framför det brinnande ljuset utlöst en översvallande förtjusning. »Man blir riktigt vek och glad av att se det» ha många sagt. Jag har inte på länge sett något så roligt, lydde ett annat yttrande ur mängden. Och tidningarna ha inte varit mindre begeistrade. Här heter det bl. a.: »Redan omslagsbilden med den lille babyns uppspärade och mot ljuset tindrande ögon ger en vision av barnets högtid, julen, mer levande än de sedvanliga tomte- och julgransbilderna.» En av landets främste konstkritiker och därtill en barnvän som få har anhållit att få överta originalbilden.

Men å andra sidan har man så mycket mer förskräckts av de stora proportionerna och missförstått meningen med att inte hela ansiktet återgivits, ej upptäckt att just detta förstärkt effekten av ögonens uttryck. Upprörd har man skyndat sidan förbi. Från ett håll ringde man och protesterade, betecknade barnet som »vanskapt, ett uttryck för fädernas missgärningar».

För dem, som arrangerade Morgonbris stora skyltfönster i Landsorganisationens hus vid Norra Bantorget, blev julnumret emellertid som synes ett tacksamt material. Läs vad Soc.-D. skrev om det!

Att komponera Morgonbris första sida är alltså en spännande seglats mellan Scylla och Karybdis, men just därför en i högsta grad lockande uppgift — och tacksam om man lyckas slå an.

Morgonbris inbjuder sina läsare att själva pröva på — tävla om den bästa första sidan i svart och vitt. Fram med ritstift och kameror! Hemma, på arbetsplatsen, i mötessalen, i centralvaruhuset, på kaféet, i Konsum, på gatan överallt skall ni finna motiv. Eller vet ni redan något fotografi eller teckning, som skulle kunna lämpa sig, så gärna det. Bara bilden blir aktuell, säger ut en mening, symboliserar en idé. Det kan även räcka med en skriftlig redogörelse för hur man skulle vilja göra en Morgonbris första sida.

Förslagen, bifogade förseglade namnsedlar, skola tillställas Morgonbris redaktion innan den 15 februari. Prisutdelningen blir i slutet på mars. Den, som framlägger en bäst tänkt och genomförd komposition har alltså aprilhyran som i en lifen ask endast detta belopp ej överstiger 100 kronor. För det fyndigaste uppslaget, endast skriftligt angivet, lämnas ett pris på 50 kronor. Andra berömvärda förslag publiceras och honoreras i vanlig ordning.

I nämnden som avgör pristävlan märkas: Författarinnan Sigrid Gillner, förlagschefen Carl Olsson och intendenten Ragnar Hoppe.

MORGONBRIS' SKYLTFÖNSTER

Social-Demokraten skrev härom följande:

Julskyltning — med fantasin eggad av konkurrensens svidande piska uppbjuda affärernas dekoratörer det yttersta av sin förmåga för att bjuda något originellt, något nytt, något aldrig förr skådat: vackert, kuriöst, lustigt, gripande, hemskt, förfärligt — det gör detsamma vad, bara det får folk att stanna och titta. Positivtlevande vaxdockor, huvudnickande negerungar, hjul som ilsket snurra, spiraler som vrida sig i vända, lampor som blinka i alla regnbågens färger — ett enda stort skrik av rörelse och färger: reklamens skrik.

En idé — tänk om någon i allt detta oväsen kunde åstadkomma en lugn, värdig och vacker reklam! Själva den ytterliga kontrasten måste komma folk att hejda sig och se efter vad detta mände vara. Det vore en idé — det är en idé, förverkligad av Morgonbris, den socialdemokratiska kvinnorörelsens tidning. Gå och titta på tidningens skyltfönster i Landsorganisationens hus vid Norra Bantorget

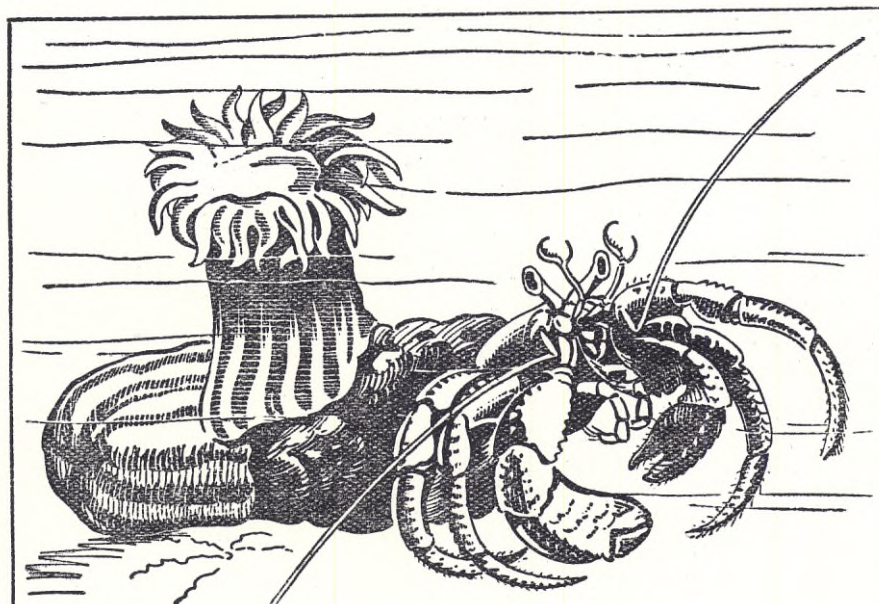
i fonden av Vasagatan, Om man kommer direkt från låt oss säga Drottninggatan, måste man bli slagen av kontrasten, måste man bli fånglad av den lugna, säkra dekorationskonst, som talar ur detta fönster. Det är en komposition, en modern, man skulle kunna säga funktionalistisk komposition. Där står skrivmaskinen, som sätter tankarna på papperet, där ligger tryckformarna med stilen inbruten vid sidan av den violettskimrande klichézinken. Där ligger tung den sidenglänsande tryckfärgen i sin burk och där hänger, ännu fuktigt, det första, färdiga arket. Och alltsammans domineras av den färdiga tidningen, exemplar vid exemplar av det stilfulla julnumret med sin effektfulla omslagsbild, en symbolisk bild, som återkommer i fönsterfondens stora, fyndiga dekoration.

Inför detta fönster måste man stanna. Det är lugnt, vackert och värdigt. Och den reklam det i alla fall innebär väcker inte bara ett flyktigt nöje utan också intresse för den sak det gäller.

PRENUMERERA PÅ MORGONBRIS 1932

PRIS 3:— KR.

Den underbara djurvärld

som omger oss överallt, som lever i vattendroppen likaväl som i de stora skogarna, i havens djup och "allt under himmelens fäste", ja, som kan parasitera i vårt eget inre, djurens säregna, skiftande, fängslande värld, har aldrig haft en sådan skildrare som *Alfred Brehm*, den store tyske zoologen. Av hans berömda verk

Djurens Liv

föreligger nu på svenska den största och ståtligaste upplaga, som någonsin utgivits, byggd på den senaste tyska editionen och omarbetad för svenska förhållanden av de främsta svenska zoologer under red. av intendenten *Alarik Behm*.

Det nyttkomna femtonde och sista bandet skildrar bl. a. bläckfiskar, musslor, sniglar, maskar, koraller och urdjur och är illustrerat med 24 färgplanscher, 17 svartplanscher och nära 400 illustrationer i texten.

"Djurens liv" är den lämpligaste julgåva för alla, unga som gamla.

Abonnemang på förmånliga betalningsvillkor genom bokhandeln eller direkt från

A.-B. FAMILJEBOKEN

Vasagatan 7, Stockholm.

GULLBERGSBROHEMMET GÖTEBORG

Barnavårdsnämndens spädbarnshem,
utbildar elever i spädbarnsvård, praktiskt o. teoretiskt.
Kursen varar 6 mån. Prospekt genom Föreståndarinnan.

MORGONBRIS JANUARI- NUMMER

Signe Wessman: Vi gå att leva 1932.
Det blommar i ert fönster, men...

Heinrich Ströbel: Den eviga mänsklighetens skald.

Astrid Forsberg: Mannen i cellen.

Julia Ström-Olsson: "Vulkanen"
Fabian.

Nils Andersson: "En kvinnas modiga självbikt."

G. O. Thurberg: Skall änkan straffas?
Harry Kolare: Kvinnan gifter sig för att bli försörjd.

Sigrid Lundin: En sällsynt högtidlighet.

Gunnar Lundh: Rapsodi om glädjen.
K. A.: Gymnastiksalar i varje Folkets hus.

Sigrid Gillner: Varje barn sin egen bädd.

Sally Porath: Hjälp åt de cancersjuka.

—*el.*: Hemkultur pr korrespondens.
Livaktiga klubbar.

Modebilder.

Morgonbris nya följetong börjar.

MORGONBRIS

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sveriges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Wessman.

Redaktion och expedition: Upplandsгат. 1,
3 tr., Stockholm. Tel. 188 86. Postgiro
n:r 50196. För annonserna tel. V. 158 38
och 188 86.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—;
lösnummer 25 öre. Prenumeration sker
på posten.

Annonspris: 40 öre pr mm.

Oskarssons Lager

Kungsgatan 70

Filial: Hornsgatan 8
STOCKHOLM

Lager av Manufaktur, Trikå &
Korta Varor. Billiga massartiklar,
passande för bazarer och tombolor.

Särskild lokal för Pappersvaror &
Kontorsböcker m. m. Gamla Bro-
gatan 36.

VI GÅ ATT LEVA 1932

Vad kunna kvinnorna göra av betydelse under nu rådande förhållanden? Kunna vi öva något som helst inflytande på de till synes övermäktiga händelser, som upprullas och vars verkningar så ödesdigert behärska folk och länder?

När man ser hur litet av praktiskt värde erfarna statsmän och skickliga experter förmå uträtta med sina bemödanden att bemästra tidens akuta kriser, så ligger snubblande nära det gamla kända: Vad tjänar det till? Men så kommer alltid till sist förnuftet och den outrotliga viljan till något bättre, och visar oss händelserna från andra sidor. Visar att det vi tycka ödesbestämt endast är följden av vårt eget och andras samfälliga handlande, att nutiden fått gången tids sjuka arvsbelastning, som måste utlösas och avbördas. Den logiska konsekvensen av förhållandet mellan orsak och verkan kan varken den enskilde eller folken komma ifrån.

Ur socialdemokratisk synpunkt ligger orsakssammanhanget till tidens svåra nöd uppenbar i rent materiella betingelser. Den oerhörda planlöshet, som kännetecknar de bestämmandes inställning till produktionen måste med nutidens enormt utvecklade teknik och det alltmer växande internationella beroendet leda till oanade konsekvenser av vitt skilda slag. Men nästan lika avgörande torde den rent psykologiska inställningen vara. Med stort fog har också från skilda håll den nuvarande världskrisen — frånsett krigets följdföreteelser — sagts bottna i bristen på förtroende. Bristen på förtroende, bristande tro på framtiden och den egna förmågan att gestalta densamma, det är utmärkande för tiden.

Demokratin behöver dock både förtroende och tro. Detta är dess livsnerv. Här ha vi socialdemokrater, och ej minst vi kvinnor, vår stora uppgift, nämligen att i dagens gärning skapa en grundval för demokratin.

Vi äro alla medvetna om att demokratin är den enda samhällliga arbetsform som är nödvändig, om folkens breda lager och ej minst dessa lagets kvinnor skola kunna öva inflytande i önskvärd riktning. Den kris, som i stora delar av världen angripit den ännu unga demokratiska styrelseformen, måste därför av oss alla bekämpas till det yttersta. Bäst göra vi detta genom att oavlatligt stärka våra organisationer och vår press, men framför allt genom att ständigt sträva till en medvetnare utveckling och vidgade vyer rent personligt. Utan den personliga vakenheten, dugligheten och goda viljan förmår massan ej att verkligen hävda sig och demokratin blir då ej den hävstång till framsteg vi väntat.

Demokratin är ingen abstrakt trollformel utan ett medel som blir vad vi göra den till liksom så mycket annat. Den fordrar hos de enskilda ett demokratiskt sinnelag, som tar sig uttryck i viljan att tjäna det gemensamma. Den är oförenlig med demagogi, dogmatik och skyggslappssyn. Låter man egocentricitet, småsaker, elak personlig kritikklusta, ovillighet att själv göra en insats, d. v. s. allt smått och futtigt få för stort svängrum, ja, då blir demokratin som arbetsform omöjlig. Få dylika egenskaper frodas i någon vidare utsträckning bli vi själva demokratins dödgrävare.

Upplýsning, framför allt ekonomisk, är f. n. vad vi i första hand böra sträva efter, sedan den ekonomiska sidan av samhällsspörsmålen nu trätt i förgrunden. Inför fakta och verklighet kommer även den mest bergfasta tro till korta, om den ej äger underlag av insikter och vilja till förnyelse. Vid ett årsskifte vill man emellertid hellre frammana det ljusa än det mörka. Trots att det kommande året ter sig ovissare än knappast någonsin ett nytt år gjort så hoppas vi väl alla, att vi hand i hand skola förmå utvinna ett år av utvecklingsbefrämjande och förbrödande arbete.

Redan genom dessa knappa antydningar finna vi att svaret på de båda frågorna här ovan gives av oss själva, genom eget och genom samfällt arbete, som socialdemokrater, som klubbmedlemmar och framför allt som vakna, självständiga människor — och som medmänniskor.

Något genast gives ej och kan ej läggas som riktpunkt i det omfattande omdaningsarbete vi med fullgörandet av dagens uppgifter delta i, men medvetandet om dess nödvändighet ger oss tro på resultat: större rättvisa, ljusare framtid i världen. Vi tjäna mänskligheten. Det högsta mål som blivit oss givet.

I denna anda hälsa vi det nya årets stora uppgifter med ljus tillförsikt.

Socialdemokratiska kvinnoförbundet
Signe WESSMAN

I ERT FÖNSTER, MEN . . .

Möblera om i ett rum eller lägg om en gata — även om förändringen odisputabelt är fördelaktigare både ur skönhets- och lämplighetssynpunkt vållar det nya ändå oro. Behärskade av sina vanor som människor äro, försorsakar det dem alltid en viss ansträngning att ställa in sina steg i den nya gaturiktningen eller finna sig tillrätta i den ändrade rumsinteriören. Ett liknande förhållande framkallar den tidning, som omgestaltar sig. När den första nyfikenheten inför tidningens nya ansikte tillfredsställts, börjar läsaren söka efter upptrampade välkända stigar för att snart misslynt konstatera att de finnas där inte längre och att det kostar besvär att bekanta sig på nytt.

Morgonbris är en tidning, som varit sina läsare alldeles särskilt kär, därför att den skapats av fattiga arbetarkvinnor till vägvisare i deras sökande efter kunskap och skönhet. Den har handhåfts av ömma händer, man har varit rädd om den som om sitt eget öga. Och så finner man i ett nu att den nya tiden vunnit grepp om den. Det vore inte förvånansvärt om någon uppskakad frågade sig: "Vad betyder detta, vart skall det bära hän? Vår vän, vår förtrogna, vår Morgonbris är inte längre densamma!"

Experimentet har emellertid mötts av en uppmuntrande entusiasm, såväl från kvinnoorganisationerna, det socialdemokratiska partiets ledning, och

dagspressen som från fackmannahåll och allmänhet. Från tryckeriet meddelas att en rad tidningar varit där och uttalat önskan om att bli tryckta i stil med Morgonbris. Och efter endast åtta nummer har upplagan fördubblats. Kvinnoklubbarna ha varit beundransvärt energiska. Med ett upprop "Lär känna dina elevers föräldrar genom att läsa Morgonbris!" ha de förvärvat en hel del nya prenumeranter bland folkskolornas lärare. Uppsala kvinnoklubb anordnade nyligen ett särskilt samkväm för Morgonbris' läsare i staden, vilket initiativ föll mycket gott ut och förskaffade klubben många nya medlemmar. Gällöklubben skänkte julpaket till arbetslösa i kommunen. I varje paket lade givarna med ett exemplar av Morgonbris julnummer. Andra klubbar ha helårsprenumererat på tidningen åt ålderdomshem och sjukhus. Det socialdemokratiska ungdomsförbundets medlemmar har med inte mindre iver gått in för ökad spridning av Morgonbris. Så här heter det t. ex. i ett upprop från Örebro ungdomsdistrikt:

Efter omläggningen av redigeringen samt med sin nya utstyrelse är Morgonbris en av landets värdefullaste och typografiskt vackraste tidningar. Hjälp partiets kvinnor att föra fram denna tidning till fastare position inom kvinnornas egna led!

Men inför det nya året, då det för redaktionen gäller att efter bästa för-

måga söka fullfölja vad, som hittills inte kunnat bli stort mer än antydningar, vilket dock inte låter sig göra utan en intim kontakt med läsekretsen, torde det vara på sin plats att närmare motivera vad som hänt.

I maj förra året skedde omgestaltningen. Morgonbris erhöll större tekniska resurser. Liksom en ny klänning alltid gör en kvinna säkrare blev Morgonbris därmed djärvare och vågade sig utanför hittills satta ramar, vågade ställa upp sig i konkurrensen med den brokiga kapitalistpressen, med ett ord söka erövra världen för att effektivare fullfölja sin en gång valda uppgift. En den kämpande arbetarklassens egen tidning står den mitt uppe i tidsströmningarna, mitt uppe i det levande, skapande nuet. Som ingen annan tidning i dess slag har den möjlighet att låta livet — det sanna, bittra, underfulla livet, strömma genom spalterna, därför alltför dyrbara att ge plats åt meningslöst strunt.

Denna dess stolta mission kräver av Morgonbris att den aldrig åldras, aldrig stelnar i formerna. Redan namnet Morgonbris lovar att tidningen skall vara likt vinden som bådars den nya dagen. "Allt skapande är flykt från det förflutna och längtan till det kommande". Därför få Morgonbris' läsare aldrig stanna och önska sig tillbaka utan bära sin tidning ständigt

vidare, ständigt i teten som en friskt fladdrande fana. Er tidning skall vara bland de först underkunniga om vad tiden bär i sitt sköte. Men den fladdrande fanan uppådar *alla* till marsch framåt — mot nya segrar, nya mål. Morgonbris är ingen tidning för de lättjefulla.

Vare på sin vakt den, som vill tillbaka till det gamla, att ej den innersta anledningen är bekvämlighet, just detta att man inte vill göra sig omak att lära känna det nya! Då det här talas om det nya, är det inte fråga om ytliga modenycker, utan de förunderliga växlingarna i det oerhörda drama, som heter mänsklighetens vandring hän "bortom morgondagens länder".

Morgonbris' innehåll kan måhända ibland förefalla de oinvigda dystert, men till dem skulle kunna riktas uppmaningen: Samla er kraft! "Sanningen kräver hjärtats mod och hjärnans möda." Följ de dystra scenerna till slut och ni skall häpna över att finna hur ert mod och er vilja stärkts. Här berättas inte om något fönsterputsande hembitråde som hux flux blir unge grevens maka och härskarinna i palatset tvärs över gatan. Det är inget under, det är en dum konstruerad historia för lata, tanklösa kvinnor, som glömma att ingenting vinnes i denna världen utan att det betalas dyrt. Nej, men verkligheten kan meddela tjugande sagor i form av de dystraste livsöden. Var inte feg! Ställ er ansikte mot ansikte med livets bisterhet. Morgonbris' januarinummer är ganska fränt i tonen — med avsikt. Det talar om vissa kvinnokategoriernas levnadsförhållanden, som aldrig skulle ge kvinnorna ro förrän de motverkats.

Morgonbris' redaktion har under julen haft till genomläsning en ny tysk proletärroman. En ohygglig skildring från Berlins arbetarkvarter. Läsarens hjärta nästan söndermales under smärtan vid att följa de fador, som den suttonåriga springpojen — sonen till en hederlig metallarbetare, socialdemokrat och fackföreningskassör, får utstå i sin hjälplösa kamp för "att bli en anständig människa". Interiörerna från uppfostringsanstalten motsvarande Hall utgöra en fruktansvärd anklagelse mot samhället, mot oss alla, som bara vilja veta av oss själva. Morgonbris' läsare skola inte förskonas denna hjärtevända. Vi komma att publicera boken i en eller annan form redan i februari. Genom den talar en god, mänsklig stämma, men vi tas vid nackskinet och tvingas att se det oerhörda i att skynda förbi de händelser, som skaka världen. Vem står

utanför en danslokal utan att önska sig med i valsen, vem ser ett skådespel utan att vilja vara en av de agerande. Varför då så ovillig, varför så feg, när det är fråga om att ta del och förstå livets spel. Det blommar i ert fönster. Å, det är en välsignad sak för oss alla, som se dess ljuvliga prakt, men låt inte den egna hemtrevnaden begränsa perspektiven! Skärp öga och öra! "Med ögat avslöja vi tingens formella existens, med örat avlyssnar vi meningen — säger återigen finnen Atos Wirtanen. Allt vårt vetande är blott bild och bilders avbildningar. Det är ögat, som skänker oss kunskapen. Hell ögat, upptäcker övrarsinnet!"

Det senare är svaret på en frågares fråga: Varför så mycket bilder i Morgonbris? Tänk på vad film bilden förmått vidga t. ex. folkens kännedom om varandra. Morgonbris avser inte att vara ett vanligt bildmagasin. Varje illustration är vald med hänsyn till att den äger det allvar i sitt innehåll, den skönhet i form, som är utmärkande för det sanna. Stanna framför dessa reproducerade fotografier och teckningar, utförda av de säkraste konstnärer, och ert öga skall efterhand göra överraskande upptäckter. Betrakta bara bilden av arbetarkvinnan på detta nummers vignettsida. Hela hon är sliten av mödor och bekymmer, blicken är fylld av oro för det nya årets provningar, men likafullt speglar hennes bara ansikte en ädel, tapper människa. Det fina, spända ådernätet i pannan framkallar ömhet hos betraktaren. Hon kunde tjäna som symbol för de mödrar, vars oreflekterade offer bär upp framtiden. Arbetarna på ställningen spörja och bida även de, men i samlad trupp. De sakna inte målmed-

vetenhet, där de följa de farande skyarna. Morgonbris vill se kvinnorna samlade på samma sätt.

Till och med från utlandet har kommit framställningar om att få köpa av Morgonbris' bildmaterial, vilket betecknats som enastående, därför att det hämtats från den levande vardagen.

En av landets större annonsörer bladdrar sakta igenom några nummer av Morgonbris och säger: "Man känner det som om man fick sin smak förbättrad vid att studera Morgonbris." Vi fyllas av tacksamhet och ödmjukhet. Det är just en av avsikterna med Morgonbris' nya utstyrelse. De som bo fult och trångt i trista hyreskvarter eller fallfärdiga bruksbaracker skall undgå all den stil och skönhet, som redan nu går att förmedla till dem. Vilken mission fyller inte Norma i Stockholm genom att åt huvudstadens s. k. tredje klass publik inreda landets mest moderna, ståtliga restauranglokaler, där man mitt i vintern kan få se en hel allé av vita syréträd! Eller Kooperativa förbundet, som åt sin övervägande av arbetare bestående kundkrets bygger Europas mest hygieniska och vackra livsmedelsbutiker. De simpla, dåligt upplysta centralvaruhusen med atmosfären mättad av doften från dålig tvål, skulle bojkottas av småfolket, ty hela dessa aftärers uppsyn säker cyniskt ut: Det duger åt er!

En frisk, innehållsrik skönhet föder glädje. Även om Morgonbris inte skyr att visa upp den mänskliga existensens dystra sidor betyder det alltså inte att den vänder sig från glädjen. Vi skola alla söka att stärka dess möjligheter till att vara en glädjekälla. Som ovan nämnts har den ungdomen med sig. Teatrar och andra bildningsorganisationer ha likaså visat sig intresserade för en närmare samverkan. Ledande politici, socialt verksamma personer samt framstående författare ha lovat medarbeta.

Vi leva 1932 är en stimulerande rubrik, som hämtats från en tjeckoslovakisk radikal publikation och nu satts över den sida, dit Morgonbris' läsare inbjudas att utbyta synpunkter och erfarenheter.

I skrivande stund höres suset av det nya årets vingslag. Ingenting är ofullkomligare än en tidning. Vad förslå dessa fattiga pappersblad i våra på händelser laddade dagar. Men den svaga gnistan är ofta upphovet till en stark eldhärd. Morgonbris vill bli gnistan, som tänder hjärtan, värmer frusna sinnen, eldar de misströstandes mod. *I förlitande till kraften i den viljan öppnas Morgonbris' spalter för år 1932.*

Besök

det offentliga mötet

i Musikaliska Akademien

onsd. d. 20 jan. kl. 8 e. m. (precis).

Svenska Kvinnoföreningar anordna detta möte för spridande av upplysning i frågor rörande *mellanfolklig fredssamverkan*.

Mötet är vidare avsett att genom de saktliga anföranden, som där komma att hållas av representativa i ovan nämnda frågor erfarna talare stärka opinionen för internationellt samarbete. Anföranden ha utlovats av professor Östen Undén, statssekreterare Bo Hammarskjöld, bankdirektör Oskar Rydbeck, envoyé Erik C:son Boheman och yrkesinspektris Kerstin Hesselgren angående folkrättsfrågor, internationell arbetslagstiftning, ekonomisk samverkan, förarbetena till nedrustningskonferensen och N. F:s sociala arbete.

DEN EVIGA MÄNSKLIGHETENS SKALD

Den tyska socialdemokraten Heinrich Ströbel gör inför det förestående stora Goethejubileet i följande artikel gällande att Goethe i sin diktning till sitt innersta väsen var socialist. »Hans diktning innehåller är den kultur, som vi socialister vill göra till livsregel och samfällid egendom för alla människor.»

I.

Den 22 mars 1932 har hundra år förflutit, sedan Johann Wolfgang Goethes (läs Göte) nära 83-åriga innehållsrika liv ändades. Den dagen kommer att firas i tal och skrift, och den rika Goethelitteraturen som redan skulle fylla ett helt bibliotek, skall åter ökas. Men om vi ej låter festruset förvilla oss, utan tar det nuvarande Tysklands andliga tillstånd som det är, så måste vi erkänna, att vår tids Tyskland är ofantligt långt ifrån den livs- och kulturåskådning, som Goethes diktning företräder.

Det kapitalistiska Tyskland eftertraktar alltför blint industriell och politisk makt, sportsliga och konstnärliga sensationer för att kunna fördjupa sig i fredligt andligt skapande. Och fastän det proletariska socialistiska Tyskland visar sig förstå Goethe och de klassiska bildningsideal han företrädde långt bättre än den tyske kapitalisten eller den national-socialistiskt inriktade småborgaren, så lever dock proletariatet i den grad mitt i mäktiga sociala strider och oavbrutna jordbävningssliknande krampryckningar, att den ljusa Weimar-tiden måste synas för det som en härlig svunnen sagovärld.

Ja, underbart är det och i sanning sagolikt, att detta Tyskland, som i vår tid prövat på Wilhelmarnas storhetsvansinne, löpgravarnas och gaskrigets fador, en kort revolutionsperiod och därefter industriherrarnas och nationalisternas motrevolution, en feberaktig rationalisering och oerhörd arbetslöshet, en rasande fascism och en vild kommunism — att detta samma Tyskland dock en gång upplevat en tid, då det bildade skiktet var nog förståndigt och nog skönhetslängtande, nog fyllt av människokärlek för att föda en andlig värld, företrädd av skaldar sådana som Lessing, Herder, Klopstock, Goethe och Schiller samt filosofer som Kant och Fichte. Detta folklager trodde på den mänskliga kulturen; det trodde på dennas fortgående stigning, på sedernas förfining och förädling, på demokratins seger, på de vanvettiga folkkrigens slut, på kosmopolitismens förverkligande och människoslaktets förbrödning. En sådan tid och ett sådant andligt tillstånd har en gång funnits, så svårt det än i nuvarande tid av strider mellan folk, klasser och raser kan vara att tro det. Och vad som är ännu viktigare: ett sådant tillstånd av högsta kultur och humanitet skall en gång vända åter, till och med på bredare grundval, som en de stora massornas kultur — sedan socialismen skapat förutsättningar därför. Låt oss försöka att med de historiskt-analytiska medel den marxistiska historieuppfattningen ger oss uppfatta och förklara den tyska klassicismens under på grundvalen av de dåtida sociala förhållandena.

Tyskland, som under medeltiden varit Europas mäktigaste stat och en allttjämt växande kulturfaktor, började sedan ekonomiskt och politiskt gå tillbaka, efter det sjövägen till Ostindien och Amerika upptäckts. Världshandeln hade tillförene gått genom Centraleuropa och alltså genom Tyskland; numera blev dess huvudländer de som låg vid kusten i väster, alltså Spanien, Holland, Frankrike och England. Den tyska handeln förföll; städernas och deras borgerskaps blomstring började vissna. De tidigare så mäktiga stadsförbunden, såsom Hansan, föll sönder; och när städernas miste sin politiska betydelse, miste också de enskilda städernas skräämbeten och gillen sitt inflytande. Borgerskapets makt sjönk, dess rätt till självstyrelse inskränktes.

Under 1700-talets andra hälft var all makt hos furstarna, hovfolket samt den av furstarna och adeln behärskade byråkratin — för Preussens vidkommande är den adliga officerskåren att tillägga; folket betydde intet. Furstehoven efterapade det franska kungahovets nycker och passioner, adeln och byråkraterna kapades om att skinna borgarna och bönderna. Praktålskande fur-

star, såsom Sachsens, gjorde nog mycket för sina residensstäders förskönande genom att uppföra präktiga byggnader, samla konstskatter, understödja teater och balett, grunda universitet och skolor. Men bonden var halvt eller helt livegen, borgaren var en rättslös »undersåte» och även de förmögna borgarna måste nöjas med de anspråklösa rättigheter deras städers självstyrelse beskärde dem, såvida de ej som jurister i furstarnas eller staternas sold kunde göra hantlangartjänster åt den härskande klassen.

Men just under denna tid av maktlöshet och rättslöshet för Tysklands borgare började denna borgarklass bästa och ädlaste representanter — under inverkan av den vetenskap och konst, som Englands och Frankrikes socialt och politiskt mer framskridna borgarklass utvecklat — att på sitt sätt föra en frihetskamp för borgarklassen och mänskligheten. På sitt sätt, det vill säga på det kulturella området, ty det politiska läget var ännu och ända inpå 1800-talet i Tyskland alldeles hopplöst. År 1776 skrev engelska sändebudet Malmesbury från Berlin: »Preussarna är i allmänhet arma, fåfånga, okunniga och utan grundsatsar... De tror i sin fåfånga, att deras monarks (Fredrik II:s) storhet är deras egen storhet. Också Lessing skrev år 1769 i ett brev: »Antag, att i Berlin uppträdde någon, som talade för undersåtarnas rättigheter och mot utplundring och despotism, såsom man talar i Frankrike och Danmark — ni skulle snart få se, vilket av Europas länder ännu i våra dagar är det mest förslavade.» I Sachsen, Württemberg och annanstädes var förhållandena liknande.

Lessing blev en av de andliga förkämparna för borgarklassens befrielse. Hans konstkritik, hans teologiska och historiska verk och hans skådespel är en enda agitation för andligt, kulturellt, socialt och politiskt framåtskridande. Schillers ungdomsdramer var en mäktig resning mot allt förtryck; »in tyrannos» (mot tyrannerna) var mottot på hans första snillrika drama »Rövarna». I samma skådespel gisslade han skoningslöst det självsvald hoven utövade, bland annat den människohandel den tidens tyska furstar bedrev, i det de lejde ut sitt krigsfolk till utlandet.

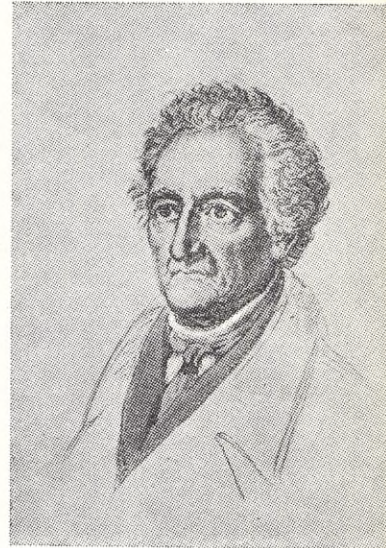
När sedan franska revolutionen började, entusiasmerade den också äldre skaldar såsom Klopstock och stadgade gamla filosofer såsom Kant. Först terrorn och avrättningen av konung Ludvig XVI hade till följd, att de flesta tyska tänkare och diktare kände sin hänförelse för franska revolutionen svalna. Schiller, som dock var hedersborgare i franska republiken, fylldes av avsky vid åsynen av »de råa krafternas vanvettiga raseri», och även Goethe, som mycket mer än Schiller var enbart konstnär och som bedrev mer naturvetenskapliga än historiska forskningar, förstod aldrig riktigt den franska revolutionens drivkrafter. Med ett par dåliga lustspel försökte han frigöra sig från de själsliga kval, som revolutionens stormar och fador vållat hans till en lugn och harmonisk utveckling av personligheten syftande natur. Revolutionära andar, såsom Börne och Heine och i synnerhet många socialister, har bittert beklagat dessa brister i Goethes annars förståelsefulla ande.

Det släkte, som Schiller och Goethe hörde till, hade allmänmänskliga idéer och ideal; det trodde på det historiska framåtskridandet, kulturens och mänsklighetens naturliga utveckling. Och de trodde sig kunna få hjälp också av upplysta furstar. Tidskriften Berliner Monatsschrift uppmanade år 1787 på fullt allvar alla furstar att uppfostra sina folk genom självstyrelse så de bleve mogna för republiken, varefter furstarna skulle avgå och republikanskt styrelsesätt införas. Herder och Klopstock hoppades kejsar Josef II skulle göra deras tyska fosterland fritt och lyckligt. Män sådana som Georg Forster, som fullt förstod franska revolutionen,

Goethe 60 år.

Fulländat.

Goethe
25 år.

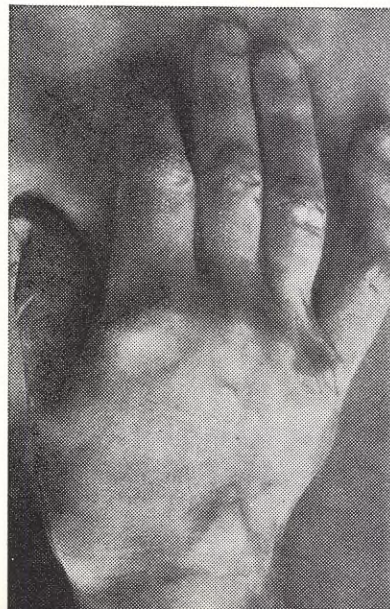

Goethe
38 år.

mycket sällsynta. Man hoppades tyska folket och mänskligheten skulle komma att höja sig närmast sålunda, att ett fritt, genom-bildat borgerligt folklager skulle fostras upp. Konsten, filosofien och världshistorien skulle bilda grundpelarna för denna fostran ävensom utgöra ett samband mellan skilda stånd och stater. Ty samtidigt som den tyska klassicismen bar prägeln av en stolt och fri mänsklighet, var den också en kosmopolitism, som höjde sig över alla gränsmärken, alla skiljaktigheter mellan språk och stammar. Redan Wilhelm Heinse hade i en roman talat för den uppfattningen, att framtidens stat skulle skapas genom konstnärlig uppfostran och att i den staten skulle härska frihet, natur och skönhet. Ävenså ville Schiller, Goethes store arbetskamrat och vän, leda utvecklingen från den enväldiga feodala staten genom skönhetsuppfostran till medborgarfrihetens stat. På en tid, då de tyska furstarna tvistade sinsemellan och deras värvade krigsskaror utkämpade sina småkrig, var det ett märkligt framsteg, när Schiller i tidskriften Die Horen, som han utgav gemensamt med Goethe, proklamerade det programmet, att *"den statligt splittrade världen skall återförenas under sanningens och skönhetens fan"*. Vidare förklarade han: »Vi vill i lekamligt måtto förbli vår tids medborgare, eftersom det ej kan vara annorlunda; men i övrigt, alltså i fråga om vår andliga människa, anser vi det vara filosofens och skaldens företrädesrätt och skyldighet att icke höra till något folk eller någon tid, att alltså i ordets egentliga bemärkelse vara alla tiders samtida.»

Artikel II inflyter i Mor-
gonbris' februarinumner.

Goethes hand.

Mannen i cellen

**Fängelseproblemet är aktuellt
över hela världen.**

Här skall inte diskuteras den frågan, om fängelser höra till de institutioner, vilka det är socialismens plikt att utrota. Jag hör emellertid till anhängarna av denna åsikt." Toller.

En gråklädd man sitter i ett litet rum med kala väggar, framför honom ligger en bordsskiva över den hopskjutna järnsängen, ett knippe ljus faller in genom det lilla, högt placerade fönstret. Mannen i cellen lider frihetens förlust, och därmed gör han bot för ett begånget brott. "Ett humant straff, alldeles för humant, fri kost och fri bostad på statens bekostnad, ett sentimentalt kelande med brottslingen, så är straffet i våra dagar", gruffar herr Medelsvensson utanför fängelsemurarna. Han har sin frihet, han. I gruffet blandar sig dock en suck av belåtenhet över att leva i en så överhumaniserad tid, då samhället som en mild moder tar hand om brottslingarna och ger dem tillfälle att i en hygienisk och välordnad anstalt sitta i lugn och ro och begrunda sitt brott, göra bot, omvända sig till en bättre människa. Okunnigheten om vad det moderna, ja, låt oss gärna säga "överhumaniserade", fängelsestraffet i själva verket innebär är trots alla fängelseskildringar mycket stor.

Visst är det sant, att våra dagars celler äro lyxkabinett i jämförelse med fängelsehålorna från medeltiden. Visst är det sant, att den råhet och den grovhuggna grymhet, som ställer till offentliga folkförlustelser av att sönderpiska ryggen på en tjuv eller slita ihjäl kroppen på en politisk förbrytare mellan vilda hästar, är ett övervunnet stadium. Men saknar den s. k. "överhumaniseringen" sin grymhet? En debuterande författarinna, Aino Nordlund, har nyligen givit en värdefull fängelseskildring i romanens form. "Medan han satt inne" är historien om en bankman, som förskingrat för att tillfredsställa sin hustrus lyxbegär och därför dömes till två års straffarbete. Denne fånge är en helt vanlig genomsnittstyp, snäll och hygglig, kanske inte svagare än de flesta, fastän den vanvettiga passionen för en skön, hårdhärtad, ytlig lyxkvinna, drev honom till ansvarslösa och omoraliska handlingar. Hans brott är det vanligaste i vår tid. Blir han på något sätt förbättrad genom de två årens fängelsestraff? Avbetalar han med straffet sin skuld till banken? Nej, nej! Vad han vinner är, att han befrias från sin vampyrkvinna, medan han sitter inne, och kan börja om på nytt igen utan henne. Fängelsetidens själskval är emellertid ett straff, som varken förädlar eller står i proportion till brottet och inte heller gör honom medvetnare om hans skuld till samhället än han var förut under samvetskvalens tid före upp-täckten.

Denne man lever i ett av världens humanaste länder, som har råd att hålla sina fångar väl. Han har allt, som be-

Gabriel Alw, som Niels Bru i Sigurd Christiansens pjäs "En resa i natten", som f. n. ges på Dramatiska teatern.

hövs till livets nödort och lyxartiklar kan han inte precis begära. Men vad han upplever i fängelsecellen är ett helvete, värre än Dante i sin vildaste fantasi kunnat ana.

I Dantes Inferno var det kropparna, som pinades, i det moderna fängelset är det själarna, som knipas med glödande tänger, — medan kropparna få mat, bad och läkarevård för att kunna hålla ut riktigt länge. Fruktansvärt måste det samhälles ansvar vara, som spärrar in människor och begraver dem år av deras liv. Fängelsetiden är förlorad tid, fullständigt borta för de flesta fångar. Det är sant, att de få arbeta. Och arbetet är en ljuvlig gåva för fången. Men tiden, tiden med dess outnyttjade möjligheter, som fången försitter, den får han aldrig åter. Cellväggarna trycker ihop själen, kväver livsbegäret. Mannen i cellen inser plötsligt, att fåglarna äro de lyckligaste av alla skapade varelser, ty de äro de friaste, de kunna flyga. Atmosfären i ett fängelse måste vara grå, även om hallar, korridorer och celler äro målade i de ljusaste, gladaste färger. Fångmentaliteten, de tunga stämningarna, de malande tankarna, grubberlierna, allt detta skapar moln och dimma. En sak äger fången i överflöd, nämligen tid, tid och åter tid. Enligt det gamla ordspråket "Tid är pengar", så borde han vara miljonär. Men vill förskingraren verkligen göra rätt för sig, så kan han inte sälja de kvalfulla överflödstimmarna för att med pengarna betala sin skuld.

(Forts. å sid. 27.)

MORGONBRIS NYA FÖLJETONG

Ellen Wilkinson.

derhuset för Middlesbrough men slogs ut vid valet i oktober 1931. Överhuvud taget tillhör miss Wilkinson de mest uppmärksammade av de brittiska arbetarpolitikerna.

Hennes roman KLYFTAN, som utkom 1929, väckte mycken diskussion i England, samt har översatts bl. a. till tyskan.

Vi äro övertygade om att vår läsekrets långt innan året är slut skall instämma i vårt beröm om KLYFTAN och dess författarinna.

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTROM

Joan Craig kom infarandes på sitt lilla kontor. Hon släppte sin portfölj i golvet, slängde sin hatt på en stol och kappan och handskarna på en annan.

— Jag är slut, sade hon litet elakt till sig själv, absolut slut. Hon vände sig om och sköt till regeln för dörren.

— Om jag får se ett mänskligt ansikte denna eftermiddag, så slår jag till det. Hon satte sig vid skrivbordet och lät huvudet falla mot armarna.

— Jag är trött. Jag kan inte hålla på var dag med detta arbete. Man kan inte hålla på med att slänga ut bitar av sig själv till folk som helst vill vara i fred. I varje fall kan inte jag det.... Jag kan helt enkelt inte. Joan hade en av sina »kriser». Hon var trött på det särskilda sätt, som endast är känt av dem som sträva för att organisera sina medmänniskor. Vid vissa tillfällen ter sig hela världen för dem som ett berg av alla människors bekymmer, pressande på deras egna skuldror. Joan hade under åtta år sysslat med att organisera kvinnor, först i egenskap av ammunitionsarbeterska och efter kriget såsom en helt anställd fackföreningsfunktionär. Tjugusex år gammal hade hon börjat fatta sina medmänniskor helt enkelt som skära ansikten framför en talartribun, eller som rader av mörka figurer, i vilkas händer hon tryckte flygblad.

Sittande i det lilla rum, som hon delade med en annan kvinnlig organisatör i Yorkshiredistriktet av Nationella industriarbetarförbundet, kände hon att hon hade nått slutet på ett kapitel i sitt liv. Hon var både uttråkad och trött. Hon önskade att åtminstone för en timmes tid få vara kvitt människor, att inte behöva komma i kontakt med andra personer.

Det knackade på dörren ... Någon gjorde morsesignaler med fingertopparna. Joan visste vad det kunde vara och hon hasade sig uttröttad bort mot dörren för att draga undan regeln.

— Jag är inte i form för samspråk nu och jag kommer antingen att gråta eller gräla med dig, sade hon, bemästrande en grimas.

William Royd var hennes tillflykt och stöd såväl som hennes chef bland de manliga kamrater, hon hade att samarbeta med. Han var en lång, starkt byggd man från Lancashire med en reservoar av kraft, som han dolde under en obestämd doft av allmän vänlighet. Alla människor kallade honom med förnamnet William, men ingen hade försökt att missbruka denna intimitet. Royd var en man från fabriken, och fabriken präglade honom. Han var mer hemma med sina verktyg än med pennan. Framgång vid ledningen av en lång strejk i den fabrik, han arbetade, hade fört honom fram till funktionärskapet i fackförbundet och sedan dess hade hans marsch uppåt varit snabb. Han var nu medlem av den verkställande ledningen och funktionär på samma gång, den yngsta i en samling försiktiga och åldrande män. Han hade bland dessa män den makt som kommer av att åtminstone kunna giva skenet av att ha förmåga att driva ting igenom — och i hans fall blev också någonting verkligen utträttat.

Då han kom in i rummet gick Joan nedslagen till sin stol vid eldstaden.

— Hur är det nu då?

— Jag är utledsen, William, helt enkelt utledsen på allting. Jag vill sopa gatan hellre än jag talar till något mer möte vid en fabriksport eller delar ut något mer hemskt flygblad. Om kvinnorna inte vill organisera sig, så må de gladeligen strunta i det. Jag är slut.

— Så synd.

— Hur så? Låt mig slippa att vidare mana folk att "bygga Jerusalem i Englands gröna, fröjdefulla land"! Det har jag nog gjort. Jag har protesterat mot för många orättvisor. Jag vet nog hur en slipsten ska' dras. Finns det några trappistkloster för kvinnor? Jag vill ha en enkelbiljett dit.

— Äh, en liten enkel ledighet ett par dar skulle vara bättre. Efter den skulle du inte ha sådana där känslor. Han stoppade tobak i sin pipa. Det var stränga föreskrifter mot rökning i dessa lokaler, men Royd brydde sig mycket sällan om föreskrifter.

(Forts. sid. 20.)

Från toppen av de amerikansk skyskraporna te sig människorna som ett myller av myror.

EN KVINNAS MODIGA BIKT

Bara en kvinna, heter i den svenska översättningen en ganska märklig kvinno-bok, nyss utkommen på Tidens förlag. Författarinnan heter *Agnes Smedley* och är amerikanska. Boken är en självbiografi och ovanligt realistisk, den blottar hänsynslöst även de intimaste ting.

Den amerikanska litteraturen tycks uppleva sitt 80-tal. Alla jämförelser halta ju, men närmast kan man tänka sig, att denna bok skall ha slagit ner i det bigotta Amerika ungefär som Strindbergs Röda rummet i signaturpoesins Sverge. Det finns ju flera amerikanska realister — en har ju t. o. m. fått Nobelpriset — men detta är dock en kvinna. En amerikansk kvinna, som talar om sina sexuella upplevelser — chocking!

Hur man än vill bedöma boken, är den stark och gripande, ett modigt arbete. Och det kastar nytt ljus över det kvinnliga psyket. Det framträder på ett sätt, som bryter av mot det traditionella, det frapperar. Det är svårt för en man att veta, hur självbekännelsen verkar på kvinnliga läsare, kanske många vilja förneka all ge-

men-skap med Agnes Smedley, men hennes framställning verkar absolut ärlig och uppriktig.

Världen förändras och kvinno-själen kan väl icke heller konserveras. I varje fall får man ett starkt intryck av den kamp för frihet och bildning, som är ledmotivet i Agnes Smedleys framställning.

Hon startade under synnerligen ogunstiga förhållanden. Hennes barndom var tragisk, och det är något frostbitet över hela hennes historia. Den som tidigt får ögonen öppna för livets grymma sidor, har svårt att se romantiskt på tillvaron. Men den fräna realismen är också hälsosam. Agnes Smedleys far var ursprungligen farmare, men han hade en evig oro i blodet — indianskt blod — och trots moderns protester drog han med familjen västerut och gav sig in i skiftande arbeten i upp-växande gruvsamhällen. Han hade en vagabonds natur och ägde en oförbätterlig optimism, han välvde drömmar om pengar och framgång men möttes alltid av motgångar. Han var icke av det virke som står emot påfrestningarna. I hemmet var

han brutal, tidtals supig, flera gånger övergav han familjen.

Med stora ansträngningar hjälpte hon också brodern, men det förebrående brev, hon samtidigt avlät till honom, plågade henne mycket, och icke minst sedan hon erfor, att den stackars pojken blivit förolyckad under arbete. Den andre brodern nödgades under kriget ta tjänst som soldat.

Under sina resor sammanträffade hon med en man, som hon kände från sin barndom i gruvarbetarlägret, en fåordig, ärlig karl, som erbjöd henne äktenskap. Hon respekterade honom men icke mer. På hans bekostnad fick hon tillbringa sex månader vid ett seminarium, mer kunde hon icke begära av den hederlige cowboyen.

Dessförinnan var hon en gång nära att gå under. Hennes arbete gick jämmerligt, hon blev utan mödel och befann sig fjärran från alla hjälp-möjligheter. En ung flicka i denna belägenhet bland brutala människor löper givetvis sina risker. Agnes Smedley räddades den gången av en simpel neger.

I en mexikansk stad, där hon gick i ett seminarium, träffade hon ett par danskar, som blevo hennes vänner. De voro syskon och mannen kom hon att hålla av. Alla tre foro till San Francisco, där hon gifte sig med den unge mannen. Men äktenskapet skulle vara blott ett kamratskap, hon ville inte mista sin frihet, framförallt icke få barn. Okunniga som båda makarna voro om möjligheterna att undvika detta råka-de hon dock i grosses. Det hände två gånger och båda gångerna gick hon till läkare och blev hjälpt. Det var svårt och det kostade alla deras besparingar, men det måste ske.

Hon genomdrev nu skilsmässa och for till Newyork för att arbeta och fortsätta sina studier. Där arbetade hon först som steno-graf och maskinskriverska på en tid-skrift för att förtjäna sitt uppehälle och medel till studierna, senare som journal-ist i en socialistisk tidning.

Med sin kritiska inställning till samhället blev Agnes Smedley givetvis socialist. Redan under Californientiden tillhörde hon en socialistisk förening. Men hon var gan-ska skeptisk gentemot de intellektuella kretsar, som uppburu den socialistiska rö-relsen. De analyserade, diskuterade, teo-retiserade för mycket efter hennes smak, hon sympatiserade mera med I. W. W., den amerikanska syndikalismen.

Med stor öppen hjärtighet berättar Agnes Smedley om sina erotiska förhållanden un-der Newyorktiden. Hon var rädd för att förälska sig men ingick tid efter annan erotiska förbindelser med män, hon fann sympatiska. Däremellan levde hon aske-tiskt och ägnade sig uteslutande åt arbe-tet och sin fortsatta utbildning. Många skola säkert ha svårt att förstå den ero-tiska eller rättare sagt sexuella frihet, som författarinnan fullkomligt öppet berättar om, men anledningen är i så fall måhän-da bara den, att det är så sällsynt att en kvinna berättar om slika ting. Manliga för-fattare göra det icke sällan. En kvinna, som frigjort sig från de traditionella ban-den på kvinnan, kan antagligen ta dessa ting på samma sätt som mängden av män. För dem begär man ju ingen särskilt kva-lificerad könsmoral, varför skall man då begära det för en modern kvinna? Unge-fär så går väl Agnes Smedleys resone-mang, men något resonemang om saken för hon icke, hon bara berättar, hur hon inrättade sig.

Hon var så mån om friheten, att då det hände, att en älskare visade tecken till dju-pare känslor och förde äktenskap på tal, så bröt hon skyndsamt förbindelsen.

Men omsider undgick hon dock inte att förälska sig på allvar.

Modern var ett arbetsdjur som fick slita omänskligt för att hålla hemmet samman. Hennes natur var bättre och finare, men nöden gjorde henne hård och barnen fin-go mycket stryk. Teckningen av modern är

mycket trovärdig: en arbetsam, desilluio-nerad arbetarhustru, betydligt klokare än sin man men dock av tradition tvångad att vara denne underdånig, ta emot hugg och slag.

Bevittnandet av denna förödmjukande ställning för kvinnan i äktenskapet, gjorde Agnes Smedley rädd för detta, rädd om den personliga friheten. Hon är icke ängs-lig för att säga ut, att hon respekterar de kvinnor, som sälja sin gunst styckevis, mera än de, som välja äktenskapet, ty de förra ha dock sin frihet i behåll.

Tidigt måste den unga flickan börja ar-beta, hon fick icke fullfölja sin skolgång, ehuru hon var begåvad, fattigdomen lade hinder härför. Men hon hade en seg vilja att arbeta sig upp och hon kunde hålla sig tämligen obesmittad av all uselhet, som omgav henne. Hon framställer sig dock icke själv som något dygdemönster, hon berättar t. ex. hur hon en tid utvecklade

sig till en förslagen tjuv och drog hem till modern, som strävade med tvätt, åt-skilliga godsaker samt kläder åt de mindre syskonen. En moster hjälpte också den fat-tiga familjen med mycket. Hon förtjänade sina pengar som prostituerad. Det visste man eller fick så småningom klart för sig. Den som blev moraliskt upprörd över för-hållandet var naturligtvis familjens över-huvud, vars superi och slarv vållade den nöd, som i någon mån kunde avhjälpas ge-nom svägerskans bidrag!

De ruskiga intryck, den unga flickan fick av äktenskapet, gjorde hene fast besluten att värja sig mot männen. Hon ville till varje pris bevara sin frihet. Tidigt hade hon fått bevittna sexuella ting och det skrämde henne också. Hon skulle vara på sin vakt.

Hon hade en stark hunger efter bildning och ville förkovra sig. Redan ganska ung

(Forts. sid. 22.)

Modern var ett arbetsdjur, betydligt klokare än sin man men dock av tradi-tionen tvångad att vara sin man underdånig, att taga emot hugg och slag.

Den fattiga änkan
lott: Otillräcklig in-
komst som hjälp-
gumma. Understöd
från fattigvården.

SKALL ÄNKAN STRAFFAS?

Att Sveriges sociallagstiftning ännu är åtskilligt efterbliven och distanserad av andra stater torde vara allmänt känt. Visserligen har vi den nya Barnavårdslagen, som tillerkänner barn utom äktenskapet underhållsbidrag, då faderskapet kunnat fastställas. Genom lagen om allmän folkpensionering erhålla de som på grund av ålder och sjukdom äro oförmögna till arbete bidrag ehuru beloppen äro för små. I de större kommunerna kunna de arbetsoförmögna dessutom erhålla kommunalt pensionstillskott utan fattigvårdskaraktär. Barntillägg kan även erhållas, då modern — om hon är ogift — och fadern — om han är gift — äro oförmögna till arbete och själva har pension. Men om hustrun till en arbetsoförmögen man förtjänar över 825 kr. pr år, kan ingen av familjens medlemmar erhålla pension. Om de föräldrar, som åtnjuta pension, avlider, indrages tillägget för barnen.

Genom lagen om ersättning för olycksfall i arbetet erhålla de, som drabbats av skada, ersättning under tiden arbetsoförmågan kvarstår och livränta om nedsatt arbetsförmåga blir följden.

De personer, som av andra anledningar äro i behov av hjälp, bli huvudsakligen hänvisade till fattigvården.

Sämst lottade ifråga om hjälp äro änorna med minderåriga barn. För dessa finns ingen annan form för hjälp än bidrag från fattigvården försåvitt ej pension eller livränta utgår från företag, där mannen varit anställd. Detta är dock ytterst sällsynt.

En sådan änka saknar merendels alla möjligheter att kunna erhålla så pass avlönat arbete att hon kan försörja sina barn, även om hon är aldrig så frisk och duktig. Man kan tänka sig, vilka bekymmer det blir för en sådan kvinna, som dels skall vara moder och vårdarinna för sina barn, dels skaffa medel till familjens uppehälle. Detta tillstånd fortfar tills barnen växa upp och eventuellt kunna bidra till sitt uppehälle, men då är också modern i de flesta fall utsliten till följd av alla sina uppoffringar.

För den, som sysslar med socialt arbete, finns det ingen grupp som i sådan grad väcker ens medlidande som de medellösa änorna. Hur oändligt mycket tryggare skulle det ej kännas för dessa ensamma mödrar om de erhöle ett viss belopp för varje barn. Det är nästan som om dessa kvinnor skulle lida straff för att deras män fallit ifrån.

Genom några exempel skall jag ytterligare belysa behovet av den änkepensionering, som redan dröjt alltför länge.

En lantbrukare innehade i närheten av Stockholm en mindre gård, vilken var belastad med stora skulder. Mannen, som var ytterst strävsam, lyckades under ett flertal år gott klara fram sin familj, som bestod av hustru och åtta minderåriga barn. Så sjuknade mannen i tuberkulos och kunde ej längre själv delta i arbetet, varför han måste leja för mer än som förut varit nödvändigt. Ett år gick, skulderna kunde ej betalas på bestämd tid och en vacker dag försålde gården på exekutiv auktion. Detta var ett svårt slag för mannen, vars sjukdom ytterligare förvärrades. Familjen flyttade till Stockholm, mannen intogs på sanatorium och familjen fick understöd från fattigvården, vilket tvenne kommuner sedan tvistade om betalningsskyldigheten för. Mannen var och förblev obotligt sjuk, sökte och erhöi folkpension för sig och barnen. Efter kort tid avled mannen och då bortföll tillägget för barnen. Änkan får nu söka försörja sina barn på det understöd, som erhålles genom fattigvården samt den hjälp hon kan erhålla av anhöriga och goda vänner och detta tillstånd skall fortgå tills barnen växa upp.

Ett annat fall. En rättare på en gård i närheten av Stockholm avled hastigt år 1920, efterlämnande hustru och fyra minderåriga barn. Änkan, som är en ytterst arbetsam och duktig kvinna, flyttade då till Stockholm och har alltsedan dess gått i hjälphus samt haft understöd från fattigvården. Nu äro tre barn så pass stora att de kunna bidra till sin försörjning, varigenom de största bekymren försvunnit, men den som under alla dessa år kunnat följa denna strävsamma kvinnas hårda kamp måste förundra sig över att hon kunnat hålla ut.

Ett tredje fall. Mannen, en mycket skötsam byggnadsarbetare, avled under förra året i kräfta. Änkan står nu ensam med sju barn, varav det äldsta är 16 år. Familjen har understöd från fattigvården men ännu dröjer det länge innan denna kvinna kan se någon ljusning för sig och de sina.

Två makar i 50-årsåldern. Båda ledo av kroniskt hjärtfel. Mannen försökte dock genom småarbeten bidra till familjens försörjning, men hustrun kunde endast med de

(Forts. sid. 22.)

KVINNAN GIFTER SIG FÖR ATT BLI FÖRSÖRJD!

Av Harry KOLARE

Bland en massa trams i en stor stockholmstidnings s. k. slaskspalt står en rubrik:

Kvinnan gifter sig
för att bli försörjd.

Vad morgonens slöa blick slött anammat sjunker ned i det vi kalla det undermedvetna. Där måste det ha undergått någon slags omvandlingsprocess, ty mot aftonen rullar plötsligt några bilder fram på minnets näthinna. De stå skarpa och klara i konturerna med det nyss upplevdas hela känslöfärg och ändock är det ett kvartssekel sedan de först exponerades.

— — — —
En kyrkogård. Snart middag.

Utanför den tjocka, meterhög buxbomshäcken den skånska slätten, ångande fet i högsommarens sol med doft av nyslågen klöver och söt sockerbetssaft i vinddraget.

Ett liktåg kliver storgången fram. Hästarna i svarta dok. Framför dem kyrkogårdens föreståndare, yrkesmässigt sorgbunden och beställsam, svettig och oljig i den nyss pådragna fracken. Passerar ett par kvinnor som rensa gången från ogräs — viskar:

— Förbannat uselt räfsat!

Processionen skrider vidare. Kyrkogårdsarbeterskorna räta på ryggen, kliva över en mindre häck och slå sig ned på en gravkulle för middagsrast. Den ena säger:

— Karlar är sig lika. Döm bara skäller. Att dom orkar! Ta hit ungen!

Hon sätter sig bättre till rätta på gravkullen och spärrar ut benen. Flåker upp blusen och lägger barnet, den åtta månader gamla pojken, som hennes äldsta dotter, tolvåringen, kommit kånkande på — med ett ilsket smask mot bröstet. Ungen tjuter till men känner bröstvärnan, ångrar sig och gapar begärligt efter den varma, silande födan. Dottern, tanig, uppnäst och fräknig, kastar småsten på lekkamraten, den andra kvinnans son.

Scenen är trivial, återkommer varje dag.

— Han var visst i tagen i går med, säger den andra kvinnan och plockar fram några smörgåsar, ett stycke kalvsylta och tre kalla potatisar ur ett gammalt, flottigt Skånska Dagblad.

— Jaså, du hör'd'et. Ja, väggen är tunn och han var särskilt arg i går. Hade inte fått en droppe.

— Jag trodde han fått många...

— Nej, han är inte sån, skäller bara när han är nykter. Som full är han rar. Jag tackar Gud varje kväll han kommer hem full. Och det är ju som oftast. Fast fett blir det inte.

— Vad skällde han för i går?

Kvinnan med spädbarnet är liten och vattnigt uppblåst med spända åderbräck på benen — sex barnafödslor å rad tynger. Solen gnistrar bland gruset på storgången men här inne är halvmörker, och den sliskiga doften från cy-

presserna blandas med den mera obestämda lukten från högen av nyss uppgrävda benrangelsrester bakom redskapsskjulet 300 m. bort. Kvinnan låter barnet byta bröst och petar med en avbruten tumnagel i den luckra gravjorden. En vildkanin — kyrkogården är underminerad av sådana — skuttar över en häck och rusar storgången fram. De två äldre barnen rusa efter. Det sista pojken hör är kvinnans svar på arbetskamratens fråga:

— Han skällde och sa, att jag gift mig med honom för att bli försörjd.

— — — —
Han var adjunkt i matematik och gifte sig med en upppasserska.

Skandalen, småstadsskandalen var fullständig. Det var en tisdag det hände — hur minns man nu sådant? — och adjunkten var borta i två dagar.

Gymnasister är ett släkte för sig. Ännu utan konfrontation med verkligheten äro de obalanserade, gå till överdrift, bli hektiska. Egentligen mjuka inombords skämmas de för att visa det och bli cyniska, oanständiga, fula i mun och tanke. Efteråt ångra de sig och då kan det vara för sent.

(Forts. sid. 24.)

Ankan.

Träsnitt av Masereel.

TVÅ MÄRKESKVINNOR

Anna LINDHAGEN

En sällsynt högtidlighet blev barnavårdsmännens uppvaktning för Anna Lindhagen då hon nyårsaftonen lämnade sin tjänst i Stockholms stads barnavårdsnämnd. Fröken Cecile Strömer framförde barnavårdsmännens tack i utomordentligt väl valda ordalag: "Du var en av de första förespråkarna för barns och mödrars rätt, du var en av de mest drivande krafterna år 1910, då det gällde att få en effektivare lagstiftning till stånd för barn och mödrar. Som tillkallad sakkunnig i lagberedningen var du med vid utarbetandet av 1917 års lag. Det är betecknande för din framsynthet att du i december 1917 offentligt riktade en varm vädjan till vederbörande att icke lita till frivilliga krafter utan anställa ett antal lämpliga och erfarna personer för uppdraget. Du har gjort oss ovärderliga tjänster. Offentligt och enskilt har du stått vid vår sida. Du har givit oss det sällsynta och strålande föredömet av en människa som aldrig svikit sina ideal och som livet igenom hållit lågan brinnande. Till sist överlämnade fröken Strömer en adress å vilken textats:

Du var den första
Ditt arbete i barnavårdens tjänst har varit nyskapelse.
I tacksam erkänsla bringa vi dig vår hyllning.

Samtidigt överlämnade fröken Strömer från 26 barnavårdsmän en miniatyr av Anna Lindhagen utförd av fru Lisa Bianchini avsedd att pryda Borgarrummen i Fjällgatan 34. Anna Lindhagen tackade, djupt rörd såväl över hyllningen som över de minnen av de olika momenten i lagstiftningsarbetet fröken Strömer erinrade om, och beklagade de bestämmelser, som tvingar en människa att koppla av då hon ännu står med obrutna krafter. Särskilt orättvist är det att kvinnornas pensionsålder inträffar tidigare än männens. Den som står i organisationsarbete bör få fullfölja detta till 65 år, då hälsa och krafter stå bi.

Vi fråga Anna Lindhagen om hon under sitt långa arbete för barnavården funnit detta krönas med framgång och hon svarar: "Jag har varit lycklig varje gång ett framsteg gjorts, icke för *min* skull utan för sakens. Så har 1917 års barnlagar gjort en oerhörd nytta ej minst genom barnavårdsmännens arbete att skaffa understöd av fattigvården och bidrag av barnfadern, vilket bidragit till att utackorderingen av barn oerhörd minskat sedan dessa lagar trädde i kraft. Ett steg i rätt riktning är också den mildare tillämpningen av skyddsuffostrans bestämmelse, som möjliggör tillsyn i hemmet.

Missräkningar?

Jo, även sådana har man fått vara med om som t. ex. då lagen om samhällets barnavård ej gav vad man väntade av den. Man hade hoppats att mödrarna skulle få giva sina bidrag efter förmåga och att samhället skulle lämna faderns bidrag, såsom sker i Danmark. Nu avkopplas modern helt och hållet från möjligheten att bidra till barnet och hennes egen moraliska instinkt undertryckes. Hon får lämna sitt bidrag endast till *samhället*. Detta är mycket olyckligt.

Glädjande är det däremot att föräldrar kunna få igen sitt barn när de komma i gynnsammare villkor, men många gånger skulle man önska att barnet i stället fick stanna i fosterhemmet, om det kommit dit som litet och växt in i familjen. Naturligtvis bör varje barn veta att det har naturliga föräldrar, men då har fosterhemmet över sig det ständiga hotet att föräldrarna komma och ta igen barnet. Hur stora förbättringar man än genomfört är ingenting idealiskt."

Mindre, enskilda barnhem där barn till sådana föräldrar som önska få igen sitt barn och som på grund av sin inställning till barnet, ej gärna ser att det finns i ett privat fosterhem, skulle kunna bli till en oerhörd nytta i kvistiga fall.

Vi fråga Anna Lindhagen om hon nu ämnar slå sig till ro och hon svarar att hon hoppas att ännu länge kunna göra sin stämna hörd och att det skall beredas henne tillfälle att i tal och skrift frivilligt få fortsätta det arbete som hon nu "reglementsenligt" kopplas från. Vi som veta vad Anna Lindhagen betytt och betyder för mödrar och barn i de små villkoren instämna och citera de ord med vilka fröken Strömer inledde barnavårdsmännens uppvaktning. "Vi komma icke för att taga avsked."

Sigrid LUNDIN

Kerstin HESSELGREN

Få svenska kvinnor torde åtnjuta en sådan reservationslös respekt och beundran från alla läger som förstakammarledamoten och yrkesinspektrisen fröken Kerstin Hesselgren. Övertygande vittnesbörd härom framburos också rikligt på hennes nyligen timade sextioårsdag. K. m:t tilldelade jubilaren guldmalj av tolvte storleken med inskrift: För medborgerlig förtjänst.

I hyllningarna deltog även självfallet de socialdemokratiska kvinnorna, representerade av fruarna Agda Östlund och Signe Vessman. "Socialdemokraterna ha från motståndarhåll blivit beskyllda för att endast se till partibeteckningen", erinrar Agda Östlund, "men när det gäller Kerstin Hesselgren så ha de i alla fall utan tvekan givit sin röst, då de i henne sett en verkligt socialt kännande och insiktsrik person. Man förstår att det är många goda féer, som stått vid hennes vagga. Som kamrat i riksdagen är hon alldeles förtjusande. Det är det märkliga med Kerstin Hesselgren att även männen lita på hennes förmåga."

“Vulkanen”

Fabian

Den tjugonde januari fyller Fabian Månsson sextio år.

Det är fattbart, när man tänker på hur länge vi ändå ha varit vana att ha honom att lystra till och räkna med; hur länge hans andes stämna både bokstavligt och bildligt har mullrat inför en både häpen och imponerad publik.

Det är fattbart, när man tänker på *hur* han levat. I ungdomen — som för honom, som för så många andra av dessa årgångar började i barndomen — med att slita en hund för brödet, sedan att slita ont för idéer och så, vid mogen ålder, blev han diktare. Han blev förstas inte, han var. Men ingen går ostraffad över gränsen till det omöjliga, och vår käre Fabian drabbades också av så svår ohälsa, att undret i att han på sin högtidsdag ännu är och lever mitt ibland oss kanske är lika stort som vår glädje är det.

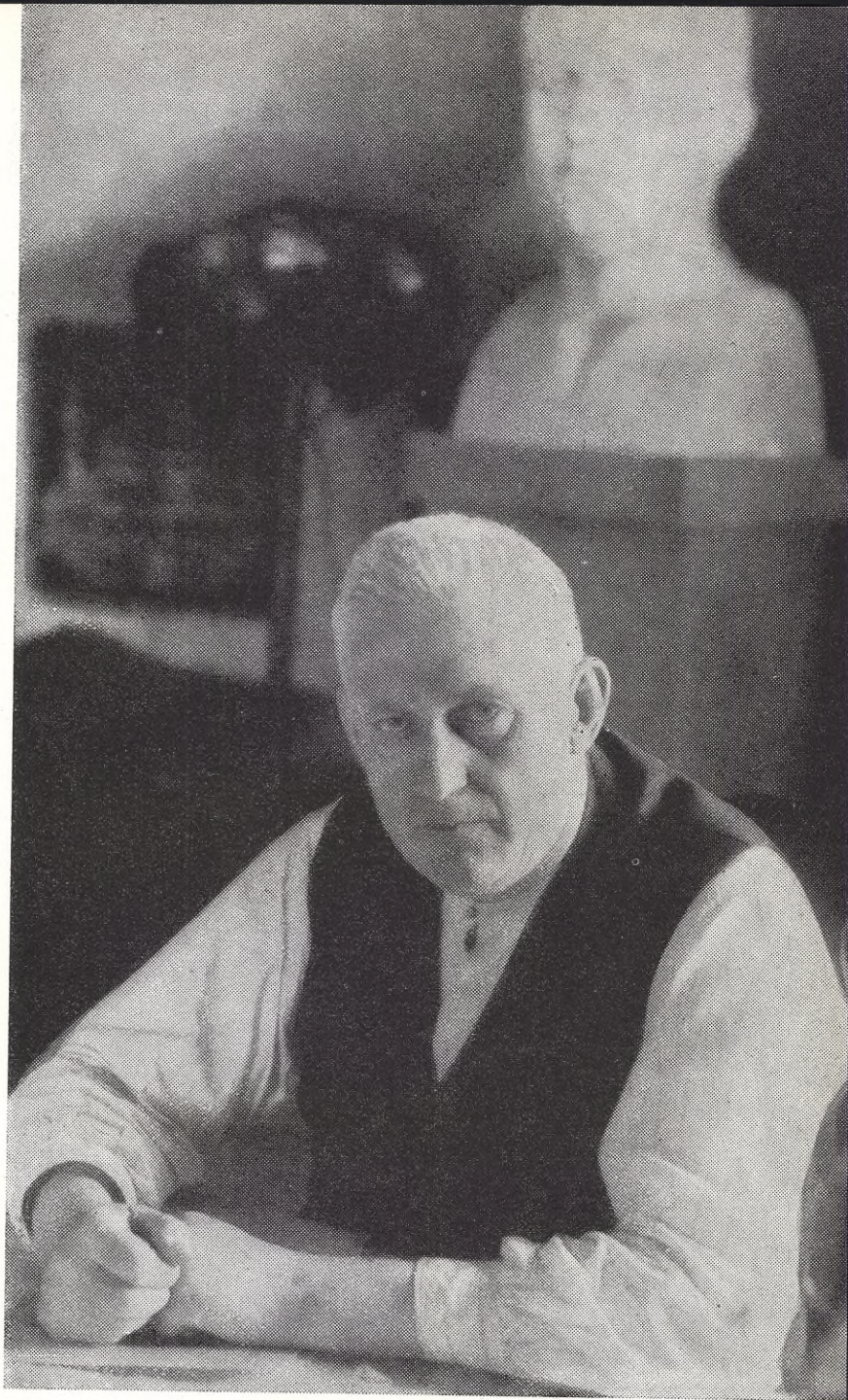
Alla som känner Fabian Månsson tänker väl först och främst detta: vilket virke i en man! och sedan: vilken vulkan i en människa. Det är detta virke, som har burit, det är denna vulkan, som har bränt. Resultatet har ibland blivit lärda skrifter och konstnärlig dikt, ibland fyr och flamma i tal och åthävor. Det är svårt att veta vilketdera, som kostat Fabian Månsson mest i hans skiftande liv — som tårt hårdast på hans livsnerv, vill säga — hans forskarkynne eller hans eruptiva temperament. Kanske vet han det inte ens själv. Men *att* de kostat, dessa egenskaper, därom kan man vara viss. Att förena två så väsensskilda egenheter till ett skapande helt, därtill skall det en stålvilja, som inte är så alldeles vanlig att träffa på. Ty hur mycket människor finns det inte, som tänker både stort och fint och som vill det bästa och allas väl, men som likväl aldrig sätter ett spår efter sig i tillvaron. Varför? Jo, många gånger därför, att det är ett svårt och hårt och tungt och till sist

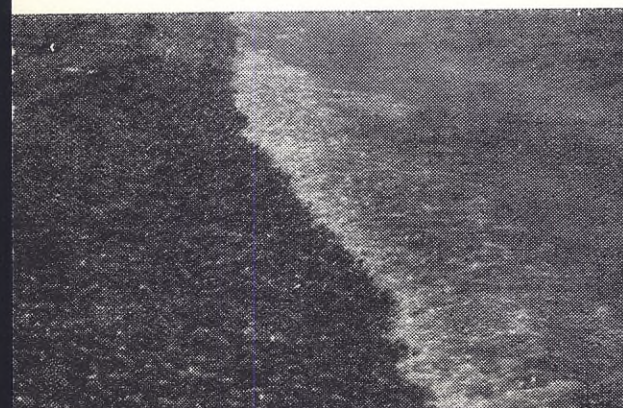
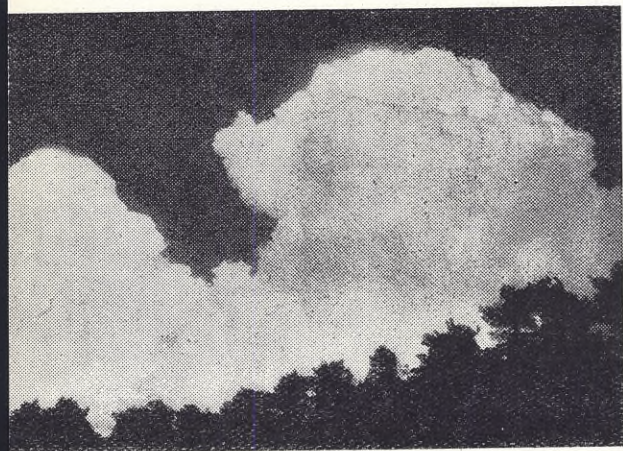
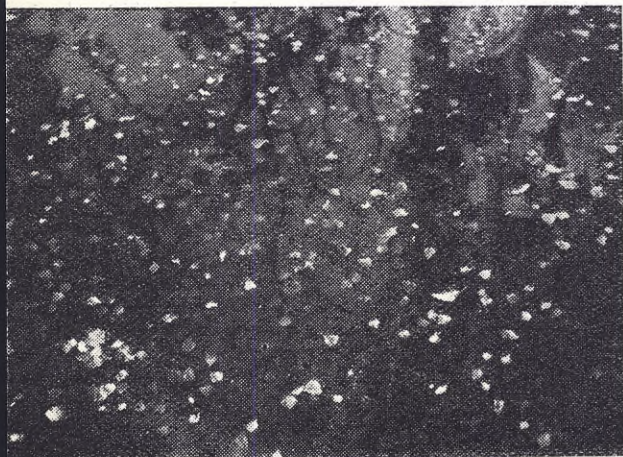
också otacksamt arbete att sätta nya tankar och idéer i världen — det är inte vem som helst som orkar. Det är inte vem som helst som vill betala priset. Och priset det är hjärtats eviga oro. Den om- och nyskapande människans ständiga arvedel!

Under denna stålviljas kommando har Fabian Månsson stärkt sina gåvor, och resultatet veta vi. Hans ”snille på ett vidsträckt fält gjort färder, som man vet ej korta”. Ja, det har sannerligen inte saknats perspektiv i Fabian Månssons in-

ställning i sin gärning till samtid och framtid. Han är inte bara samhällsreformatorn med impulser, han är också diktaren med idéer! Och han har en manngärning och ett storverk bakom sig. Ändå tycker han själv, att vad han gjort, det är bara början. Och han har stoff och evne till så oändligt mycket mer. Det bästa vi därför kan önska honom på hans högtidsdag det är att han ännu måtte få länge leva och kunna arbeta. Och det önska vi av hjärtat.

Julia STRÖM-OLSSON

Rapsodi om glädjen.

Nu vill jag inte tala om lyckan, ty om den orda alltför många i ofta fåfång möda.

Nej jag vill tala om glädjen, ett av lyckans grundelement. Nästan alla känna vi till glädjen, veta vad den är och hur vi uppleva den, glädjen som vi glatt umgås med, i motsats till lyckan, som är en högtidligare gäst, och som ofta missförstås.

Glädjen!

Ett tack till döden, som kom med befrielse och glömska.

Moderskapet, som gav nytt liv åt gammal kärlek.

Drömmen, vilken lyfte dig upp mot fantasiens rike.

En syltpannkaka, en fest för ett barns smaknerver.

En samling böcker med vackra ryggar, en bokvurms skönhetstörst, en enslings vänner.

Lampsken, varmt smekande någon eller något du älskar: en man, en kvinna, blommor i konstfull vas eller kanske endast en spinnande katt.

Vattnet, när det lekfullt och nynnande kastas mot stranden, risslande stenar, när havet suger.

En båt med sitt vita segel, solkysst och fyllt av vind.

Vemodets glädje! Roströda höstlöv glidande över en damms mörkgröna vattens speglingar av kala träd.

Skönhetens och fantasiens glädje. Nyckfyllt föränderliga molnfantom gungande över skogsbrynet. Ett fantasteri i former och färg.

Fågelungar högt uppe på sin klippterrass. Ett pipande och ett hackande i äggen, som ligga på kala vita klippan. Men färgerna lysa varmt om nya liv. Kunskapens glädje!

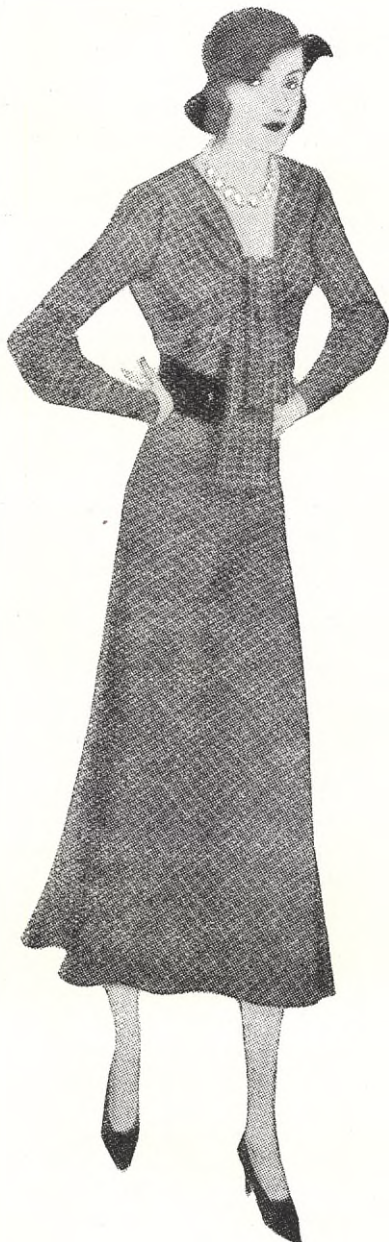
Må livet mot dig vara fattigt och hårt, sök dock gläden, ty den möter dig överallt, även om lyckan undflyr dig ständigt.

Gunnar LUNDH

Kimonoärmen har åter tagits till heder som synes av den här återgivna svarta sammetsklänningen. Enkla ädla linjer. Förnäm helhetsverkan.

Den chica ylleklänningen är inte mindre åtråvärd. Garneringar förekomma just inte längre, annat än i form av kontrasterande stoffer. Här åstadkommer skärpet den önskade kontrastverkan.

KLÄNNING TILL FEST
OCH TILL VARDAG

Klyftan.*(forts. från sid. 11.)*

— Det vore verkligen synd att ränna iväg just när alltihop börjar på att bli spännande, sade han.

— Spännande! Joan stönade i håfull förtvivlan. Jag har måst hålla samma tal två gånger om dagen under de tvenne sista veckorna. Och detta kallar du spännande!

— Jaha, men en storstrejk skulle nog bli tillräckligt spännande till och med för dig eller hur?

— En storstrejk! William, du har visst läst Morning Post . . . vid din ålder! . . . Tut, tut!

— Du ska' nog få se att det blir storstrejk så det räcker till, sade Royd, förande en ny tändsticka till sin pipa.

— Det är ständigt en massa bluff omkring en, avvisade Joan. Det var likadant senaste juli, men du kan ju föreställa dig våra skaror slåss efter denna skala, och att regeringen skulle tillåta dem göra det, ifall de nu önskade slåss i den stilen. Sån't sker inte i England. Det verkar inte som om kommunisterna skulle ha något inflytande nu, de bästa av dem sitta i varje fall i fängelse.

— Joan, mitt barn, det är nog du som har läst Morning Post, om du inbillar dig att en revolution i England kommer att framkallas av våra allvarliga unga kommunistiska vänner. Brittiska revolutioner göras av brittiska kyrkvårdar. Det är därför de ha blivit framgångsrika.

— Ska' kyrkvårdarna sätta igång en storstrejk?

— Deras fackliga jämbördingar ska' göra det. Om de trögkörde familjefäder, som utgöra detta vårt välsignade fackförbund, besluta att sätta sig i rörelse för att hjälpa gruvarbetarna, då kommer någonting att hända, min flicka lilla.

— Ja, men jag kan sannerligen inte tänka mig att de bestämma sig för det.

— Landsorganisationens representantskap kommer sannolikt att bli det bestämmande organet — men jag är tämligen säker på, efter vad jag på senaste tiden sett, att det är en allmän känsla att om gruvarbetarna få stryk i denna strid, så kommer lönerna i alla andra fack att bli föremål för pressning.

— Ert te, fröken Joan. Åh, jag såg inte er, herr Royd. Ert står på ert bord.

— Gör ingenting, Emily. Herr Royd kan dricka ur mitt fat eller ur sockerskålen eller ur någonting annat.

— Det ska' inte dröja en minut, fröken, bara ett par sekunder. Jag ska' . . .

Joan hoppade upp och slog sina armar kring Emilys midja.

— Det är bra som det är. Era reumatiska ben ska' inte löpa trappa upp och trappa ner för en fullvuxen karls tekopp, nej min själ. Emily var ett av Joans »fynd». Hon hade blivit trakasserad efter en strejk, därför att hon sade arbetsgivaren precis vad hon tänkte om honom. Joan som hade hört Emilys mest utstuderade glosor, kände en viss privat sympati för den stackars karlen, men med Emily snyggt svartklädd, lugn, trygg och tålmodig hade Joan dock ingen svårighet att övertyga sitt förbunds styrelse att här stod ett offer för orätten, dömd till sväldöden för sitt självuppförande försvar för sina strejkande kamrater. Så anställdes Emily för att koka te, diska kärl, damma bord och beundra Joan, även om det sista inte stod särskilt upptaget på listan av hennes plikter.

— Du skall få äran att använda koppen, William, som en form av mutning, sade Joan i det hon hällde upp sitt te i den lilla sockerskålen av porslin.

Hon satt på stolskarmen lik en fågel, färdig till flykt. Mycket för mager, med ett motsträvt svart hår och kvicka svarta ögon gav Joan Craig alltid ett intryck av en överflödande energi. Hennes motor var för stor för hennes kropp, hennes utväxling för hög. Folk som försökte att beskriva hennes uppenbarelse gingo bet på uppgiften. Hennes ansikte var tunt och blekt. Hon gav intrycket av en vindfläkt snarare än av en kvinna. Männens, som hon hade arbetat samman med under de prövande åren sedan 1918, hade ofta försökt att komma i kontakt med kvinnan, men Joan gäckade dem. Personlig kontakt tråkade ut henne. Familj eller vänner skötes obarmhärtigt åt sidan om någonting spännande i form av en strejk eller ett ovanligt organisationsarbete kallade henne till någon avlägsen stad.

Royd vart överraskad av att hon icke flög i luften ögonblickligen han nämnde något så extra ovanligt som en storstrejk. Hon satt droppstill till dess Emilys tunga fötter hade klampat nedför sista trappsteget. Då hoppade hon ner från sin pinne, satte sig till rätta i stolen och såg på Royd.

— Vet du något mer än vad som stått i tidningarna? Finns det andra nyheter? Tror du verkligen att det kommer att bli en storstrejk, eller var det där talet en bomb, som du kastade för att väcka upp mig?

Royd satte ner sin kopp.

— Ja, det var nog ett stycke av båda sorterna. Någonting måste ske och synbarligen kommer det att ske snart. Jag har just mottagit en kallelse som innebär att alla förbundsstyrelser skolas samlas i London för att överlägga med Landssekreteriatet. Så ser det ut som om de skulle mena, att det blir något.

— Men det kan ju menas alla möjliga saker — underhandlingar och allt sånt.

— Landssekreteriatet har fullmakt att sköta alla frågor av denna art, och tonen i kallelsen antyder någonting mer.

— Det ser ut som en återvändsgränd, menar du?

Royd ryckte på axlarna.

— Ja, de subsidier, som regeringen givit kolgruveägarna klarade dem bekvämt över vintern, då det skulle varit ogynnsamt för dem att få en strejk på halsen. Lagren äro nu stora, sommaren i antågande, så nu ha de det fint. Varför skulle de inte låta avtalen utlöpa den 1 maj? Och vad beträffar gruvarbetarna, så tror du väl aldrig att de ge med sig utan vidare?

— Och jag antar att Samuelrapporten om kolfrågan är hos något ämbetsverk?

— Ser så ut.

— Regeringen måste i alla fall göra något. Regeringar ge alltid efter, då frågorna bli verkligt bekymmersamma, sade Joan med en avgörande ton.

— Jag har en slags förkänsla av att det inte kommer att gå så den här gången, svarade Royd. De vilja nog se om fackföreningarna bedriva bluffpolitik med allt detta tal om storstrejk.

— Nå, är inte det just vad de göra?

— Jag är inte så säker på det. Frågan är om de andra fackförbunden kan ha råd att låta gruvarbetarna pressas ner. Tycker de andra fackförbunden att de har det, ja då är det minsann för en lång tid slut med förhoppningarna att få några förbättringar till stånd.

Joan reste sig för att lägga mer kol på elden. Hon såg tankfullt på kolstycket, hon just höll i tången.

— Konstig materia, inte sant? sade hon. Alla dolda möjligheter, ljus och kraft och värme och läkemedel — och allt detta grälar man om liksom vore det en ynkelig benbit som någon förhistorisk hundracka grävt ner.

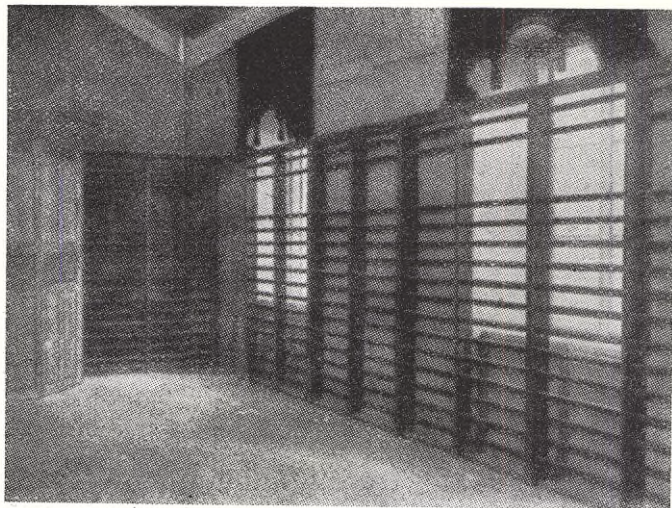
— Och bortkastat, som om dess enda bruk vore att man grävde upp det ur jorden så fort som möjligt och slängde ut det bitvis till var och en som vill ha det, tillade Royd.

Joan stod ännu med tången i sin hand, medan den andra armen vilade på spiskransen. Hon lutade sin panna mot armen på spiskransen och såg tankfullt på elden. Royd verkade till det yttre lugn men hans käkar slöto hårt om pipskaftet. Hennes lätta kroppsgrace och hennes rufsiga hår ovan den vita halsen steg honom åt huvudet. Han var fysiskt för stark för det liv han levde. Övergången från tungt kroppsarbete till ett stillasittande liv hade varit för hastig. Ehuru hans äktenskap var mycket lyckligt och fridfullt, så underbläste Joans fria, obundna varelse en djup glöd i Royds inre. Just nu var han uppfylld av lust att ställa sig bakom henne, lägga armarna om hennes midja och trycka denna levande kropp mot sin. Men han skulle hellre dött än att på detta sätt attackera en kvinna som arbetade under hans ledning. Han behärskade sig tillräckligt för att i lugn ton kunna säga:

— Är du inte överens om mina slutsatser?

Joan ställde sig upp. Hon var alltför intensivt känslig för att hon icke skulle känna stötarna av Royds plötsliga starka begär. Hon kände sig bortkommen . . . hon viste icke riktigt varför . . . rummet hade blivit för trångt.

(Forts. i nästa nr.)

Ribbstolskåp innehållande tio fack ribbstol, lämpligt för samlingshus på platser, där ej särskilda gymnastiksalar finnas.

Det är inte avmagringsepidemin, som enbart framkallat det stegrade intresset för gymnastik. En väsentligt bidragande orsak torde även vara den allmänna utvecklingen av hygien på alla områden — i hemmen, på arbetsplatserna, i samlingsloka-

ler och på gatan. Därmed har man även fått upp vikten av en allsidig kroppsvård. Med varje dag ökas skarorna i den frivilliga gymnastiken. Bland dessa märkas allt större grupper av hemsens kvinnor. Men särskilt för dem visar sig ofta det hindret att de sakna lämpliga lokaler för sina övningar. Skolornas gymnastiksalar äro ju nämligen just de timmar mitt på dagen, vilka husmödrarna möjligen skulle kunna reservera för sin gymnastik, upptagna av skolbarnen. Förresten finns det ju i landsorten åtskilliga skolor, som inte äro utrustade med något som helst gymnastikmateriel. Från gymnastikintresserade kvinnoklubbar på platser, där så är förhållandet, har till Morgonbris ingått förfrågan om något uppslag till att råda bot på bristen. "Skulle det inte kunna tänkas en lättare utrustning, lämplig att vid behov användas i våra Folkets hus och godtemplarlokaler?" Vi ha låtit frågan gå vidare till disponent Eriksson i Ekstrands snickerifabrik, vilken firma — inom parentes sagt en gång testamenterad av den förste ägaren till arbetarna — vid det här laget torde ha inrett flertalet större gymnastiksalar här i landet. Direktör Eriksson har redan färdiga ideer att ge till svar.

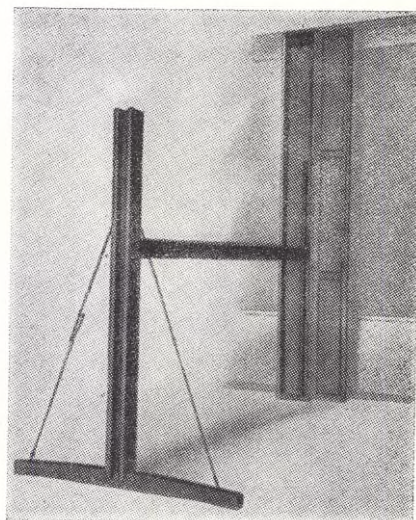
— Visst, säger han. Vi ha här ribbstolskåp, innehållande tio fack ribbstol, som lätt kunna ställas upp mot väggen i en större lokal och lika lätt plockas in i skåpet. Detta är ett vanligt snyggt skåp, som inte behöver misspyda. Det kostar nu med sitt innehåll 285 kronor — ett pris, som säkerligen skulle kunna pressas ner en del om man kunde göra en standardartikel av den — om nu folkets hus och liknande samlingslokaler ginge mera allmänt in för att skaffa sig sådana grejor. Utan tvivel skulle det vara till nytta för dem, alldenstund det ju blev ett effektivt attraktionsmedel, framförallt, när det gällde att nå ungdomen. Detsamma kunde bli fallet med vårt bomskåp för 175 kronor. Med dessa två slags materiel skulle en gymnastikgrupp komma ganska långt — i alla händelser kunna iscensätta så gott som hela det rörelseschema, som förekommer inom den frivilliga gymnastiken. För den mindre gruppen på kanske bara fem, sex medlemmar, kan rekommenderas en bom med löstagbar ribbstol, vilken går att placera vid sidan av en dörr.

Morgonbris' redaktion har sett ifrågava-

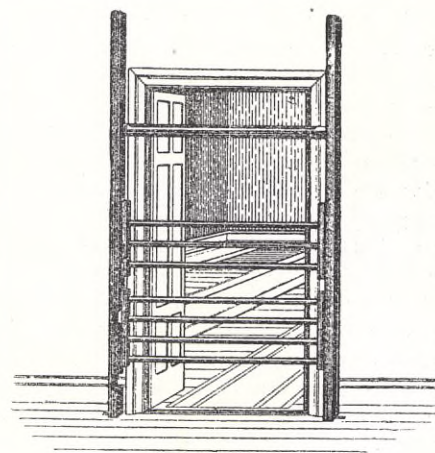
Bygg gymnastiklokaler i varje Folkets Hus

Ett uppslag till att undanröja hinder för den allmänna gymnastiken på landsbygden.

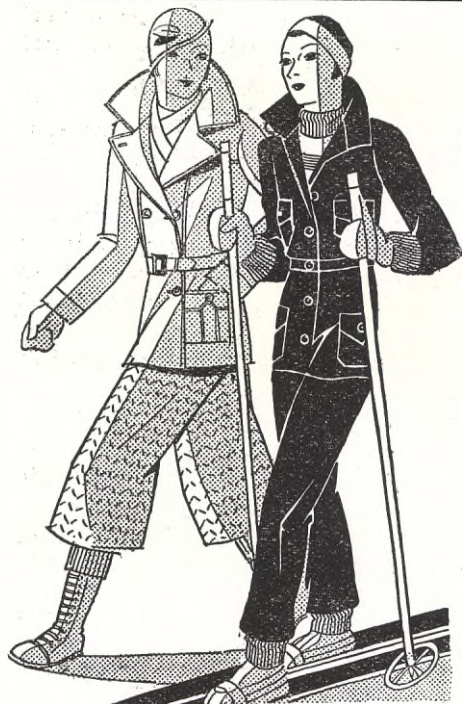
rande modeller och vill livligt tillstyrka uppslaget. Arbetarkommuner, kvinno- och ungdomsklubbar samt A. B. F:s cirklar borde ta tillfället i akt för att på detta sätt göra sina respektive samlingslokaler än mera gagneliga. Här erbjödes ju även en billig utväg för landsortens vanlottade skolor att förstärka sin utrustning. K. A.

Bomskåp innehållande bom med stöd.

Bom och kanaler med löstagbar ribbstol. Kanalerna placeras vid sidan om en dörr.

Hos PUB finner Ni en mängd goda uppslag för den ändamålsenliga och eleganta sporthabiten — hela blå skidkläder av sportdiagonal, jackor av moccaimitationer allt i goda kvaliteter till lägsta priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.

PUB NORR 74 Drottningg.
13 Hötorget
SÖDER 54 Hornsgatan
(Mitt f. A. Fr. torget)

Skall änkan straffas?

(Forts. från sid. 14.)

två minderåriga barnens hjälp sköta hemmet. Familjen har en lång följd av år åtnjutit understöd genom fattigvården. För några år sedan erhöll makarna folkpension jämte tillägg för barnen. Under föregående år avled mannen. Då modern åtnjöt folkpension på grund av sin sjukdom, fick barnen behålla sitt tillägg, men om modern hade varit frisk skulle detta bortfallit.

En chaufför avled under föregående år efterlämnande hustru och fem barn, varav det äldsta är en gosse på 17 år. På grund av den stora barnskaran kan modern givetvis ej genom förvärsarbete utom hemmet bidra till familjen, utan det blir i detta fall den 17-åriga gossen, som får sörja för den stora familjen, vilket han också i detta fall gör så gott han kan. Familjen har givetvis även understöd genom fattigvården.

För närvarande åtnjuta mellan 500 à 550 änkor understöd genom fattigvården i Stockholm jämte cirka 1.000 dem tillhöriga minderåriga barn.

Hur många änkor med minderåriga barn, som klara sig utan bidrag från fattigvården, är svårt att kunna exakt bedöma. En hel del med ett à två barn söker nämligen att försörja de sina utan hjälp men det vill till att de ha en relativt god inkomst. Det kunde också anföras en hel del fall där det jämsides med de minderåriga finns överåriga barn, som bidra till försörjning av sina minderåriga syskon. Det händer även att släktingar hjälpa änkan genom att ta helt hand om hennes minderåriga barn. Ytterligare fall skulle kunna framdragas, men dessa torde räcka för att påvisa behovet av änke- och barnpension. Fattigvården, som f. n. så hårt trycker våra kommuner, skulle därigenom kunna avlastas en del. Våra representanter i den lagstiftande församlingen torde med det snaraste taga under övervägande att framföra denna fråga och den stundande partikongressen bör avgiva en kraftig opinionsyttring till förmån för densamma.

Giv änkorna och deras barn den rätt, som bör vara självfallen i ett välordnat samhälle.

G. O. THURBERG

Om Er
hy kunde
tala till Er

Hur lätt skulle det ej vara att få den rätta, lämpliga tvålen, om Er hy kunde säga Er, vad som hjälper den att förbli ungdomlig och frisk. — Tyvärr kan inte Er hy tala — men den säger dock ifrån, när den får den lämpliga tvålen på så sätt, att den då uppenbarar det rena, friska utseendet, och låter Er känna en behaglig smidighet och lenhet på dess yta.

Gahna-tvålen, tillverkas med de för hyn mest lämpliga oljorna jämte synnerligen värdefulla och verksamma balsamer, som göra att tvålen blir så omtyckt av Er hy.

50 öre

Gahna-tvålen

En kvinnas bikt (Forts. fr. sid. 13.)

fick hon pröva en enkel lärarinns lott, hon placerades ute i Arizonas ödemarker och fick undervisa pojkar.

Länge fick hon emellertid icke stanna på denna post. Modern stupade och de mindre syskonen behövde hennes hjälp. Men efter en tid gav hon upp och begav sig ut i världen på egen hand. Hänsynen till syskonen fick vika för hennes personliga krav.

Nu följde äventyrliga år, under vilka hon kämpade hårt för att stilla sin kunskaps-törst. Hon måste ju leva också.

Under kriget kom hon i förbindelse med revolutionära indier, som i Newyork arbetade på Indiens nationella frigörelse. Det förde henne i fängelse misstänkt som spion. Den nedriga behandling polisen lät henne undergå kunde dock icke böja henne, och när kriget var slut återfick hon friheten. Hon invecklade sig nu i ett allvarligt kärleksförhållande med en av de indiska revolutionärerna och ingick äktenskap med denne. Det utvecklade sig emellertid till en tragedi. Äktenskapet upplöstes under stor smärta och hon for till en väninna i Danmark. Där slutar berättelsen. Hon säger: Vad jag skrivit är inget verk av skönhet, skapat för att någon skall fördriva en angenäm timme i dess sällskap.

"Att dö kunde ha varit skönt. Men jag tillhör inte dem som vilja dö för att det är skönt. Jag tillhör dem som dö av andra orsaker — utmattade av fattigdom eller som offer för kapitalismen, eller som stridsmän för en stor sak. Många dö i för-tvivlan under smärtan av besvikelsen i en stor kärlek. Men för de flesta av oss framspringa endast nya livets källor ur en jordbävningsskakningar. Ty vi tillhöra jorden och om jorden är det vi kämpa." Det är ett bittert evangelium, men på något sätt stimulerande, i varje fall fängslande, och den bör icke minst i kvinno-kretsar väcka intresse.

N. A.

VI LEVA 1932

Läsare, grip pennan och låt andra få ta del av edra erfarenheter, funderingar och synpunkter! Fråga, det finnes så få frågare! »En fråga tränger alltid djupare och längre än ett svar.»

Rätten till en människovärdig bostad.

Bostadsproblemet har ryckt den nu levande generationen in på livet och äntligen synes det som om trångboddhetens hälsosfara gått in i allmänna medvetandet och allt fler inse att ändamålsenliga bostäder är första förutsättningen för ett sunt släkte.

Att leva 8—10 personer i ett rum och kök är efter år innebär ett lidande, som ingen familjelycka, ingen syskonkärlek kan försona eller förena sig med.

Att ständigt trängas vid matbordet, att aldrig ogenerat kunna vårda sin kropp, att alltid vara tvungen känna beröringen av en annans kropp i sin bädd om natten, att inte äga en vrå, en byrålåda eller stol man fritt kan disponera, är fattigdomens värsta gissel. Att inte kunna gå in i sin kammare och stänga sin dörr för att gråta eller fröjdas, drömma eller tänka i fred, att växa och vändas i ungdomens tid blir en andlig tvångströja som hämnar och krymper den unge för hela livet. Ty även om den vuxne lyckas skapa sig en egen vrå är det för sent att rädda de värden, som gått förlorade.

En dag — sedan jag själv tillkämpat mig den egna vrå jag alltid åtrått, en vrå som jag stridit för att få ha i fred för välviliga människors önskan att "pryda" med diverse kram — fann jag några bilder i en tidskrift illustrerande en artikel om fransmannen Le Corbusier och funktionalismen. Mitt hjärta klappade vilt av fröjd! Det fanns då människor som i likhet med mig ansågo att det, att ett rum var fullpropat med möbler, broderier och "småsaker" inte var höjden av skönhet. Som ansågo att "hus med små barn, pilastrar, fasadfigurer och krusiduller" var så långt från nödvändigheten som möjligt. Men att rena linjer, rätta proportioner, ljusa, rena, friska, rymliga hälsobostäder var ändamålsenligt för alla och därför också vackert. Och när kravet på ett eget rum åt varje människa blev tydligt utsagd var det två bilder, som steg fram på minnets duk och levandegjordes för en stund. Den första var en liten flicka, som växte upp på den tiden när 6 barn var minimum i en arbetarfamilj och lägenheten sällan var större än ett rum och kök. Hon hade ett ofrånkomligt behov av att vara ensam med sina små funderingar men det fanns bara en vrå som ingen pockade på att ta ifrån henne och det var tomrummet under matbordet, täckt av en röd filtduk, som hängde ner ett gott stycke runt om bordet. Dit kröp hon, när hon var

ledsen och dit kröp hon, när hon var glad och många timmar satt hon där, tyst som en liten råtta, med en bok i knäet. Från platsen under bordet startades många resor ut i vida världen, där drömdes många drömmar och byggdes många luftslott som för längesedan ramlat.

Den andra var en intelligent och kunskapsförstående fabriksarbeterska som bodde tillsammans med 7 vuxna och 6 barn i ett rum och kök i en bostadsbarack. Hon var skicklig i sitt yrke och hade någorlunda betalt. Därför förundrade det mig att hon inte flyttade hemifrån och hyrde sig ett eget rum.

— Jag kan inte lämna dem. De kunna inte undvara min lön och mor skulle falla alldeles ihop om jag tog hemifrån. Hon har redan lidit nog och hon kan inte som jag ibland slå en ring omkring sig själv, göra sig döv och blind för kivet och stojet, trasorna och smutsen. — Det bleka ansiktet fick färg och ögonen lyste av den eld som brann inom henne när hon fortsatte:

Jag äger dock ett rum, en vrå, som ingen vet om, där luften är frisk och ren och färgerna dämpade. Möbler har jag inte satt dit och inga prydnader, men alla ljuvliga blomster finns där och så mina böcker. Där är så lugnt och ljust, allt är stillhet och ro. Ibland strålar solen dit in och fåglarna drilla utanför fönstren — det är när jag är glad. Ofta är där skymning och då är där så tyst att jag hör mitt hjärtas slag och mina tårars fall. Det är ett sådant rum som jag vill bygga åt mor, åt alla kvinnor i baracken och åt alla andra utpinade kvinnor som vändas under trångboddhetens förbannelse. Så tänker jag i hoppets stunder tills sjukdomen och arbetslösheten tar ny fart, inte bara hos oss utan hos alla grannarna i baracken. Då är mitt rum obevekligt stängt och jag ser bara svart, bara smuts och ohyra, nöd och förfall och då har jag bara en visshet, den: till slut få vi dock alla ett eget rum och sova i egen bädd, när vi vila under mulen — — —

Hur mycket pina och kval skola kvinnorna ännu utstå innan de kräva sin rätt till en ändamålsenlig bostad. Innan de anamma kunskapen om det nya materialets fördelar, innan de se med seende ögon på den nya bostadstypen och istället för att förhålla sig avvisande och passiva uppmuntra de strävanden som göras för att framskapa människovärdiga hem åt alla.

Fru RATIO

TVÄTTERSKAN

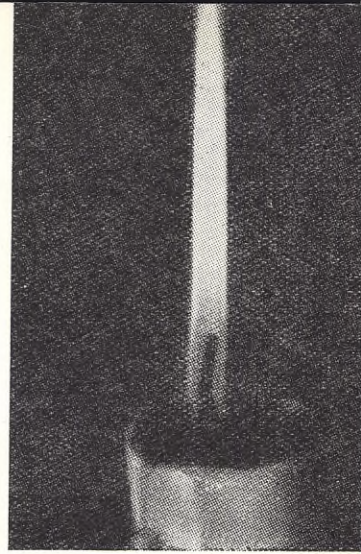
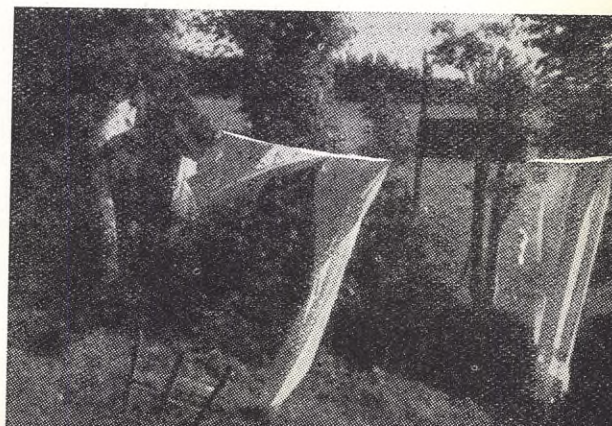
Det ångar, ryker från kar och baljor, och svetten tillrar längs halsens linning. Jag gnuggar, gnuggar, gnuggar — — — Skall jag få bort den mörka fläcken? Kan allt det orena, kroppen alstrat, och all den smuts, som berört min dräkt av stänk från vägen, av damm från luften kan allt tas bort?

Den heta luten, den starka luten, som bränner huden som glödgat järn, kan den ta smutsen men lämna tyget, att än det duger till nyttigt värv?

Det värker, skälver i rygg och lemmar, det svider skarpt på en hudlös knog. Men ute fladdrar för friska vinden den rena tvätten, det vita tyget i solens sken!

Jag undrar, undrar, om livets eklut och all den gnuggning, mig dagen ger, kan lämna kvar en flik nog värdig, en flik att fladdra i solens sken?

Mattis Hörnlén.

Hemkultur per korrespondens

— Ja, det är så sant så, att vi äro konservativa och gärna rycka på axlarna åt allt nytt, när det gäller vårt hemarbete, säger en arbetarehusmor i vad man kan kalla ett svenskt normalhem.

— Men, tillägger hon, dels sakna vi oftast möjligheter att förnya våra husliga kunskaper, vi fortsätta i gammal, invand trall, och man blir *alltid konservativ av okunnighet*. Dels äro de flesta nya, arbetsbesparande verktyg och rumsinredningar alldeles för dyrbara för vår standard. Annars är jag villigt med på att skapa en opinion bland oss arbetarekvinnor för de nya idéer, som förts fram under rubriken nutidsfrågor i Morgonbris. Men här sitter en mångfald arbetarehustrur runt omkring i Sveriges land utan den blekaste aning om nyheterna på området. De ha inte det ringaste begrepp om vad uttrycket rationell hushållning innebär. Sådana

som vi ha inte råd att köpa massor av tidskrifter i olika ämnen, vi ha i allmänhet långt mindre råd att bevista kurser och dylikt. Vi sitta fastlåsta, där vi bo och ha vårt levebröd. Kunde inte någon korrespondensskola eller liknande sätta igång kurser, som nådde ut över bygderna? Jag tror, att dylika kurser i rationell hushållning, i näringslära, i tidsenlig heminredning med mera på området skulle finna många studieintresserade.

Vi ha låtit denna fråga gå vidare till chefen för Hermods korrespondensinstitut, som emellertid svarar:

— Nej, vi ha inga sådana kurser. Vi ha inte tyckt oss finna, att något större behov föreligger. Men gör sig ett sådant behov gällande, händer det att vi reflektera på saken.

— Men ni ha väl en hel del husmödrar bland era många elever?

— Ja, det ha vi. Flera än man skulle tro. Men vet ni vad de bruka studera? Jo, matematik, svenska språket och andra normalskoleämnena för det mesta. Och det göra de merendels för att hjälpa sina barn med läxor och för att kunna följa dem i skolarbetet. —*el.*

**TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET**

Kvinnan gifter sig...

(Forts. från sid. 15)

Ämnet var tacksamt, inbjöd till starka känslouttryck. Rakt på sak uttryckt: I åratal hade hon varit den lilla stadens mest namnkunniga "kokott" (man använde sådana ord på den tiden). Hon hette Anna, var blond, gladlynt, flirtig, med en moral som visserligen borde ha varit bättre men nog aldrig fått tillfälle till det.

Under de två dagar adjunkten var borta, uppstod en egenomlig sport i klassen. Vem som började är ovisst, men så småningom drogos de flesta in i cirkeln, en cirkel av oanständigheter och lögnar. Man riktigt smakade på de fula orden, vände dem i mun. Tanken, hettande av brunst, gick vilse. *Henne* — ja henne kände man ju. Hon var *bra*. Låt mig se — när var det sist...? Och så vidare tills hela klassen var insvept i en sällsam psykos.

Så att:

Den dag adjunkten, blyg och behärskat glättig kom tillbaka till klassen, stelnade han inför ett par ord, skrivna på svarta tavlan av klassens rötägg, en lömsk lyckönskan till adjunkt X och "lilla Anna".

Minnet bränner som glödgat stål. Kanske skulle det inte ha hänt, om inte påverkan varit så stark från hemmen, där "skandalen" tuggades och blöttes:

— Tänk att hon kunde. Hon som... Jojo, såna förstår att hålla sig framme. Nu blir *den* försörjd till döddar... Naturligtvis gjorde "societyten" sin plikt: adjunkten och hans maka utestängdes från alla bjudningar — kanske äro de utestängda än.

Varför kom aldrig den fulla sanningen fram? Kände man inte till den? Eller kvävde man den?

Visste man inte, att det var *han* — inte hon — som faktiskt blev försörjd? Att han varit en slusk utan tillstymmelse till karaktär. Studiebegåvning, javäl, men en slusk. Med undergrävd ekonomi, till halsen i växlar, galen i sprit, stadens bästa krogkund. Den dagen han skulle disputera för graden, låg han dödfull hemma på golvet efter en natt i snusk och svineri. Det var då hon tog hand om honom — uppapperskan tog hand om sin krogkund. Klädde upp honom, klarade hans växlar, ordnade hans

trassliga fruntimmershistorier, köpte litet möbler och skapade ett hem åt dem bägge. Han var en svag stackare och han visste det. Utan henne var han dömd. Han höll av henne och efter otaliga böner gifte hon sig med honom. Detta var sanningen.

Men "officiellt" var det hon som blev "försörjd"...

— — — —

Vi skola göra en film om kulturlivet och alkoholen och vi diskutera varje scen i scenariot. Om en alkoholistscen, som vi anse väl "stark", fråga vi en expert i en nykterhetsnämnd till råds.

— Går det till så?

— Kanske — kanske inte. Verkligheten är nog mera från än så.

— Verkligen?

— Jag fick ett brev i morse från en man vi internerat på Venngarn. På 16 tattskrivna sidor bad han hjärtskärande att få permission. Bara en timme. Inte mer. Han ville träffa sin hustru, som ligger på sjukhus och skall dö. Äktenskapet mellan de två har varit ett helvete nästan från början. Båda voro av "god familj", men han levde om, blev så småningom alkoholist. Hemmet förföll, trots hustruns förtvivalade kamp att hålla det uppe. Hon fick gå i hjälphus, skura, tvätta, var ett slag tidningsbud. Mannen slog henne. En gång krossade han näsbenet på henne. Så blev han internerad, men det hårda livet hade tårt på henne, lungsoten fann en angreppspunkt och nu skall hon som sagt dö. Det är gripande att läsa mannens ångerfyllda rader. Han tigger och ber. Han vill så gärna träffa henne, bara en enda gång, bara en enda...

— Nå, det får han väl?

Vår interlokutör ler vänligt nedlåtande åt vår dumhet:

— Inte. Han skulle slå ihjäl henne med detsamma...

— — — —

Kvinnan gifter sig för att bli försörjd.

Javisst — mången kvinna gör det.

Men —

Hon är och bör vara för god för att göra det.

KVINNAN OCH FÖRVÄRVSARBETET

DET SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOFÖRBUNDETS STYRELSE HAR
TILLSTÄLLT FÖRBUNDETS AVDELNINGAR FÖLJANDE UTTALANDE:

Med anledning av de diskussioner, som uppstodo omkring Open-doors kongress i Stockholm i augusti 1931, har kvinnornas rätt till arbete och frågan om skyddslagstiftning för kvinnor åter blivit en fråga, som livligt diskuteras, icke endast inom kvinnornas egna leder och deras speciella organisationer, utan också inom alla sådana kretsar, där man sysslar med problemen inom arbetets värld.

De svenska arbetarkvinnorna hysa samma mening i dag som tidigare mot ensidig särslagstiftning. Nattarbetsförbudet för endast kvinnor har bland dem fortfarande sina motståndare. Men samtidigt fasthålla vi alltjämt kravet på modersskydd, rättighet till viss ledighet före och efter barnsbörd, ekonomiskt kompenserad med ersättning för förlorad arbetsförtjänst, samt lika rätt till arbete för kvinnor som för män.

I flera länder ha också de socialistiska kvinnorna vid respektive partiers kongresser framfört dessa meningar, formulerade i programpunkter och resolutioner.

Så säger t. ex. det tyska partiet vid sin kongress i Leipzig 1931 i fråga om de förvärvsarbetande kvinnorna, arbetslöshetens orsaker samt dess bekämpande, bl. a. följande:

»Det socialdemokratiska partiet bekämpar på det kraftigaste hetsen mot de förvärvsarbetande kvinnorna — oavsett om de äro gifta eller ej.

Den växande arbetslösheten är icke de förvärvsarbetande kvinnornas skuld utan det kapitalistiska systemets, som det gäller att med all energi bekämpa. Vi fördöma dylika försök — från vilket håll de än må komma — att skapa tvedräkt bland arbetarna och bekänna oss ånyo till den redan i Heidelbergprogrammet uppställda fordran: Lika rätt för kvinnorna till förvärvsarbete.»

Den samlade internationalen i Wien 1931 underströk samma synpunkter. Den naturliga utvecklingen av socialdemokratins strävan för de mänskliga rättigheterna är kvinnornas frigörelse.

I anslutning härtill och till den inställning Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund tidigare intagit till dessa problem, beslöt förbundsstyrelsen vid sitt senaste sammanträde att göra följande uttalande angående förbundets ställning i dessa frågor:

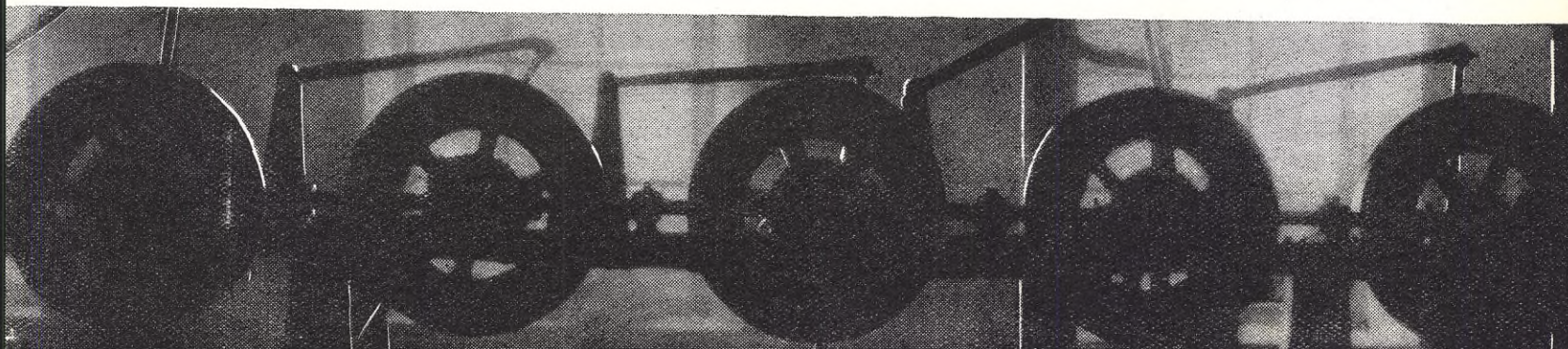
1. Lika rättigheter för män och kvinnor i medborgerligt hänseende.
2. Husmoderns arbete i hemmet värdesatt i likhet med förvärvsarbetet utom hemmet.
3. Tillträde till alla yrken och alla slag av förvärvsarbete, oavsett civilstånd.
4. Ingen åtskillnad mellan män och kvinnor i möjligheterna till befordran.
5. Lika möjligheter till utbildning, såväl allmän som yrkesmässig, för män och kvinnor.
6. Inga särskilda arbetstidsbestämmelser eller andra arbetsinskränkningar för kvinnorna än dem, som anses betingade av kvinnans moderskap.

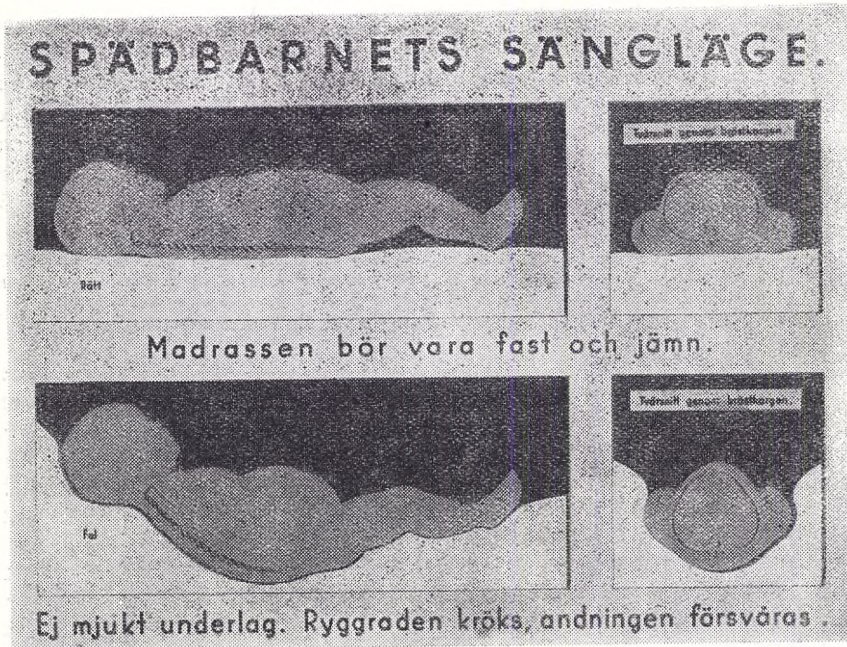
Den i samband med förlossningen i lag påbjudna ledigheten kompenseras med ersättning för förlorad arbetsförtjänst av staten och det allmänna.

7. Lika lön för lika arbete, för uppfyllande av rättvisa, motarbetande av osund konkurrens och underbetalning av kvinnornas arbete.
8. Likställighet med männen inom ålderdoms- och arbetslöshetsförsäkringen.

Vi vilja till sist framhålla, att enligt vår mening de förvärvsarbetande kvinnorna, liksom de förvärvsarbetande männen, inom olika yrken i en kraftig och solidarisk facklig organisation, på socialistisk grundval ha det bästa skyddet mot lekamlig och andlig förstörelse under förvärvsarbetet. En målmedveten, politisk kamp för en social och ekonomisk omdaning av samhället skall om den av män och kvinnor föres till seger också ge åt kvinnorna den frihet och jämlikhet, som vi alla eftersträva.

Maskiner i
textilfabrik.

Också att beakta: Bild från Röda korsets utställning Människan och livet.

Varje barn sin egen bädd

Lustigt att i detta barnets århundrade med pedagogiska snillegrepp över barnungar, förnämlig Kindergarten, sandhögar i parker och oändliga diskurser om barnets anlag, man inte kommit på den snillrika idén att varje barn skall ha sin egen bädd.

Om ni vuxna kunde begripa vad det betyder så skulle ni göra ett korståg för bara denna sak.

Fråga lärarinnorna ute i folkskolorna! I en klass på trettio ha kanske fyra barn en egen säng att krypa ner i, *vila i*.

Även de mest kärleksfulla föräldrar tänka inte på vikten av att ett barn sover ensamt. Man kan hellre ge sina älsklingar en lastautomobil eller en annan dyr leksak än man skaffar dem en bäddutrustning.

Utrymme. Fattigdom, säger man är skulden. — Ack, vore bara de fattiga barnen eller de barn, vars föräldrar bo trångt, utan egna sängar, då vore det ej så många barn som lågo inklämda hos far och mor, stora syster eller bror. — Nej, saken är den att människofruktan regerar husmodern.

Huru? Jo, hon vill inte "draga ner" sitt lilla hem på ett eller två rum och kök med många sängar. Inte på dagen. Det ser så illa ut. Det är inte vackert.

Svenskarna kunna inte lära sig att ha ett rum till att sova i den halva del av livet som ändå är natten. Det skall även i hem på ett rum och kök vara ett rum till parad. Med buffé, skrivbord, matsalsbord och för övrigt hela den där utrustningen man känner så väl i ek, med vaxduksskinn och "kristalluppsats" på buffén.

"Buffé sideboard" i hem där man borde kunna reda sig med köksskåp och skänk och i stället ha en rejäl sovplats på bufféns plats. Skrivbord, där det sällan skrives. Inte oftare än att köksbordet eller matsalsbordet i det stora rummet kunde duga. Om man inte nödvändigtvis skulle härma vad andra ha.

Hellre få de små vara utan sängar än man prutar på den där kombinerade herrums- och matsalstypen av inredning för ett rum, det enda rummet.

Om arbetarklassen kunde lära sig att leva sitt liv. Inte härma. Ha möbler för sina *behov, sina barn*. Inte härma "de borgerliga". De borgerliga, som redan blivit förnuftiga på sina håll och lämnat möbleringen för syns skull.

Om folkets breda lager också ville göra det, då skulle det bli plats till barnens sängar, då skulle *varje barn få sin egen bädd* och få börja sitt liv med att vara människa.

Sigrid GILLNER

Hjälp till kräftsjuka

Hur står samhället rustat för att bringa hjälp och lindring åt de beklagansvärda, som angripits av kräftsjukdom, den hemska folkfienden, som långsamt tär och fräter sönder både kropp och själ? Vad är gjort, vad kan ytterligare göras, och vad har den sjuke själv att iakttaga?

Dessa viktiga spörsmål har Stockholms Allmänna kvinnoklubb haft uppe till dryftande å ett möte. Sociala kuratorn vid Radiumhemmet i Stockholm, Eva Rinman, framförde därvid en del synpunkter, värda att bringas till kännedom inom en vidare krets, varför de här i korthet återgivas.

Då utsikterna till en varaktig lakning av i tidigt stadium ej operabel kräftsjukdom varit relativt små, har staten ända till senare tid icke haft något större intresse av att understödja vården av de kräftsjuka, utan denna har helt och hållet fått bestridas av enskild välgörenhet och av de kommunala myndigheterna, i de flesta fall av fattigvårdsmyndigheterna. Under de senaste årtiondena har emellertid genom de *radiologiska* behandlingsmetoderna ett ökat antal patienter kunnat bevaras till nyttigt förvärsarbete under längre tid, och därmed har också helt naturligt statens intresse väckts för dessa behandlingsmetoder. Sälunda erhåller nu Radiumhemmet i Stockholm 15.000 kr. i årligt bidrag till sin polikliniska verksamhet samt kr. 2:50 pr underhållsdrag för å hemmet intagna patienter. Sedan 1918 har staten också beviljat anslag till fria resor för obemedlade patienter. Av de enskilda bidragsgivarna bör särskilt framhållas Cancerföreningen i Stockholm, som sedan 1910 ekonomiskt uppehållt Radiumhemmets verksamhet. Jubileumsfondens bidrag består i inköp av radium till centralanstalterna, och återstående medel äro avsedda för byggande av vårdanstalter för kräftsjuka. Några bidrag till bestridande av vård för obemedlade eller mindre bemedlade kan däremot ej erhållas ur denna fond, vilket visat sig vara en utbredd missuppfattning.

Behandlingen av de kräftsjuka i Sverige är organiserad på följande sätt. För *kirurgisk behandling* finnes å samtliga länsläsarett stora avdelningar med tekniskt utomordentligt skickliga läkare, och behandlingsmetoderna ha också numera nått en hög grad av utveckling, varför enbart genom kirurgi något ytterligare tillskott i läkningsresultaten av de kräftsjuka knappast torde vara att vinna. Emellertid äro mer än 60 % av alla kräftsjuka vid det första läkarebesöket inoperabla, och även där operation kan företagas, bör denna i stort antal fall kombineras med en radiologisk behandling, d. v. s. med röntgen och radium, för att ernå ett bättre resultat. För den *radiologiska behandlingen*, som torde kunna utvecklas till en alltjämt fortskridande fullkomning, finnas Radiumhemmet i Stockholm och de radiologiska klinikerna i Lund och Göteborg — centralanstalter för var sitt verksamhetsområde, omfattande resp. mellersta och norra Sverige, södra Sverige och västra Sverige. Denna organisation har kunnat genomföras tack vare nationalinsamlingen till konung Gustav V:s 70-årsdag samt genom understöd från stat, kommun och enskilda.

(Forts. sid. 31.)

Mannen i cellen.

(Forts. från sid. 10.)

Fängelseluften har också en förslöande inverkan på mannen i cellen. Den är ett omärkligt gift. Ibland tycker sig fången sjunka, ibland, då solen strålar och han får arbeta ute i trädgården, går det lättare att hålla sig ovan ytan. Men likgiltighetens slemmiga slöjor svepa dock in honom. Varför skall han städa cellen? Varför skall han putsa sina naglar, tvätta sig och hålla sig snygg? Det skönaste vore att få lägga sig och sova, bara sova. Julen kan vara en tortyr för mannen i cellen, fastän julgranen därute i korridoren är stor och vacker, fastän julsalmens toner svävar på vita vingar in i cellerna, fastän risgrynsgröten med kanel och socker betyder omväxling i kosten. Där är minnena, som tortera; julafton i hemmet, klappar, mor, barn, dans kring granen — av barnet har blivit en stackare med ett förfelat liv. Mannen i cellen vill helst låta stoppa sig i en säck, som skulle sys ihop, och ligga i dväla över julen. Han upplever våren och känner sig själv innesluten i ett skal av is, som förkväver allt liv. "Endast saven brusar och snyftar under ytan. Blomdoften tränger in i cellen, han hör bina surra och fåglarna sjunga och håller på att bli galen. Hösten är inte bättre. Dimma ute, dimma inne, regniga dagar, fallande löv, hopplöshet, gråhet. Mannen i cellen huttrar och fryser, fast det inte är kallt. Kylan kommer inifrån honom själv. Cellen är till brädden fylld av längtan och kval.

Det är också mannen i cellen vi se i första akten av Sigurd Christiansens pjäs "En resa i natten". Detta intressanta problemdrama går just nu på Dramaten. Författaren, känd som pristagare i den stora nordiska romanpristävlan, är inte ur social synpunkt intresserad för fångens ställning, eftersom han i sitt skådespel avser att ge ett problemdrama om skuld och oskuld. Men cellfångens inställning till livet kommer fram i några levande och gripande glimtar särskilt i första akten, där scenen också är fångcellen. Dramats hjälte, lektor Niels Bru har det gemensamt med brottslingen i Aino Nordlunds roman, att båda dessa män offrat sig för ovärdiga kvinnor. Men i dramat är brottets problem ett annat och djupare. Niels Bru har på öppen gata skjutit en man, en avskvärd typ, ovärdig att leva, därför att denne man hade våldfört sig på Brus fästmö. För att skydda en kvinnas renhet, för att försvara sin egen och fästmöns lycka, för att skipa moralisk rättvisa hade Niels Bru höjt mordvapnet. Därför tar han också straffet som en man. Men livets ström utanför fångelsens murar fortsätter, och straff fången Bru gräver ned sig i tankar och känslor kring det förflyttna. Verklighetens gränser plånas ut för honom. Därför väntar honom också sammanbrottet, då han genom benådning kommer ut långt tidigare, än han skulle och kommer i kontakt med den verklighet, som han i cellen idealiserat. Kvinnan han offrat sig för befinner vara en svag och obetydlig varelse, icke värd offret. Då har hans handling icke längre något moraliskt berättigande för honom själv, han anser sig icke ha rätt att leva och skjuter sig på öppen gata. Straff fångens förhållande till verkligheten och livet utanför fångelsemurarna är ett stort och komplicerat problem. Få individer är det emellertid, som bli livsdugligare och starkare av att sitta instängd i ett humant och "mänskligt" nutidsfängelse.

Fängelseproblemet är för närvarande aktuellt över hela världen. En av Tysklands främsta diktare, Jacob Wasserman, för oss in i tysk tukthusmiljö i sin roman "Fallet Maurizius". Wassermans tukthusfånge är en f. d. docent, som blivit oskyldigt dömd för mord och "suttit inne" i aderton år, innan befrielsens timme kommer. Diktaren lå-

ter honom själv berätta sin fysiska och psykiska lidandes-historia inom fångelsemurarna. Genom det enformiga, instängda livet, ensamheten, de sömnlösa nätterna, tillfället till malande tankar, fantastiska utsvävningar, knytande till minnen från livet därutanför, råkar fången in i en outhärdlig period av hets och hunger för det hämmade driftlivet. Fängelset dödar så småningom livshungern, ett slöhetens hölje klipper sig fast vid hans nerver och själ. Då han träder ut i livet är han stympad både själsligen och kroppsligen, han kan inte vara till utan tar språnget ut i det okända, då han befinner sig på ett i natten framrusande tåg. Denne man, som fick sitta i sin cell och skriva på sin vetenskapliga avhandling, som hade all livets nödort, avrättades långsamt och grymt genom aderton års tortyr. Karl Plättner, en tysk, som upplevat åtta tukthusår såsom politisk fånge, har med vetenskaplig grundlighet, klart, ohöljt och med en mångfald av exempel skildrat det fysiska och psykiska lidande, som ett hämmat driftliv åsamkar den sunde, friske mannen i fångelsset. Just avskildheten, bristen på förströelser, ofta också på kroppsrörelse och det själsliga läget, som hos fången blir ömtåligt, överkänsligt, driver fram en nästan abnorm sexuell hunger hos de flesta fångar. En fånge har inte tillfälle att sublimerar sin drift i kamp för tillvaron, för ära, framgång, eller lycka i skapande, i estetisk njutning — åtminstone inte i någon större utsträckning. Även män, som skulle kunna föra en asketisk tillvaro ute i livet, hemfalla i fångelsset åt osunda och onormala laster. Den som har starka nerver tage själv del av Karl Plättners dokument "Eros im Zuchthaus".

Den unge tyske författaren Ernst Toller, känd som revolutionär och dramatiker, ger några målande fastän kritiskt skarpa resebilder från Amerika och Ryssland i boken "Tvärs över två kontinenter". Toller, som själv har suttit i fångelse i sin egenskap av revolutionär, intresserar sig för fångelserna i de båda kontinenterna. I det amerikanska tukthus, han besöker, sitta 4.300 fångar. Detta tukthus är helvetet. Några få privilegierade fångar få visserligen röka och spela fotboll på sin fritid, men de flesta få på sin höjd sitta nedhukade på gården, där det inte finns en enda grön fläck, och se på. Tukthuset är nämligen alldeles överfullt. I dödsburen sitter den som skall hängas och väntar på exekutionen. Om han så önskar, kan snaran läggas kring hans hals under jazzmusik. Den besökande går förbi döds-kandidaternas celler. Framför varje cell hänger en blomkruka. En av de dödsdömda vinkar, en annan skrattar. Blommor, kyckling — den sista måltiden — galge med musik — det är amerikanskt. Naiviteten är grym på sitt sätt. I det ryska tukthuset ha fångarna klubblokaler och amatörteater. Men en sjuttonårig bondpojke, som författaren talar med, förklarar: "Vad bryr jag mig om teater och bio, när jag inte har friheten? Jag tycker inte om någonting, när jag inte har min frihet."

Och författaren tillägger:

"Ja, lille fångne broder, jag tror dig. Ingenting intresserar den verkliga människan, om hon saknar friheten."

Det är tydligen inte fångelserna, som behöva reformeras och humaniseras. Problemet är ett annat. På brott måste följa straff. Men skulle man inte kunna finna på straffmetoder, där inte så mycken fysisk och psykisk kraft maldes sönder och förstördes till ingen nytta?

Astrid FORSBERG

Aino Nordlund: *Medan han satt inne*. Norstedt & Söner.
Ernst Toller: *Tvärs över två kontinenter*. Chelius.

Livligt i klubbarna

Kvinnoklubbarna ha under de senaste månaderna varit alldeles särskilt livaktiga. De ha haft utomordentligt värdefulla kurser i olika ämnen, de ha firat festliga jubileer, de ha hållit viktiga årskonferenser. De instruktiva referaten skulle kunna fylla flera nummer av Morgonbris, men som utrymmet inte tillåter det och *alla* de initiativrika och verksamma böra bli åtminstone nämnda få vi inskränka oss till att här endast antyda vad som förekommit. Norrköping, Oskarshamn och Eskilstuna ha högtidlighållit sina respektive trettio-, tio- och tjugofemårsdagar. Festsmyckade salar, utmärkta talare.

Blekinge socialdemokratiska kvinnodistrikt har haft kamratmöte i Karlshamn, som samlat cirka 75 personer. Fru Sofia Persson, vilken i egenskap av kvinnodistriktets stipendiat bevisat sommarens kvinnokurs i Brunnsvik, lämnade en detaljerad rapport om kursens förlopp. Bernhardina Bengtsson höll ett anförande om "Barnets rätt till sina föräldrar". "Hemliv och nöjesliv bland nutidens ungdom" upptogs till diskussion och inleddes av fru Olivia Karlberg. Folkskollärare Henry Sundén höll ett gediget föredrag i anslutning till Viktor Rydbergs: "Den nya grottesången".

En ovanligt tankeväckande och stimulerande föreläsningkurs har hållits i Eskilstuna och Torshälla av Sörmlands socialdemokratiska kvinnodistrikt. Redaktör Conrad Jonsson berättade intryck från Internationalens kongress i Wien 1931. Rektor Honorine Hermelin höll ett föredrag om Människan, var finns hon? Vid en utfärd till Torshälla talade fil. kand. Bo Löwenström om Förflutet och nuvarande kulturarbete. Efter föredraget besågs Torshälla kyrka och Holmberget. Fru Birgit Hedström behandlade studiearbetet i hemkultur.

Dalarnas socialdemokratiska kvinnodistrikts styrelseberättelse för arbetsåret 1930—31 meddelar att femton klubbar äro i arbete med ett sammanlagt medlemsantal på 510 medlemmar, alltså en ökning under året av 25 nyinskrivna. Berättelsen mottogs med stor tillfredsställelse på den sakrika årskonferensen i Falun, vari deltog 24 ombud för partidistriktet och Falu arbetarkommun, inalles ett femtiotal personer.

Konferensen gjorde upp ett program för hur kvinnoklubbarna ute i distriktet skulle söka få till stånd ett samarbete med respektive orters ungdomsklubbar. Distriktets U. K. blev även i år förlagt till Falun. Till ledamöter i V. U. omvaldes till ordf. Anna Wallin, sekr. Hilma Hedström och kassör Kerstin Olsson. Övriga ledamöter i styrelsen blevo: Ida Isaksson, Mora, Tilda Backlund, Långshyttan, Anna Skoglund, Krylbo, och Selma Dahlöv-Andersson, Borlänge. Samtliga omvalda.

En dementi. Signaturen stötte en dag ihop med soc.-dem. ungdomsförbundets funktionärer på vårt gemensamma stamlokal. De bruka alltid se glada och trevliga ut, men vid detta tillfälle täcktes deras pannor av dystra moln. När deras tungors band lossnade fick jag lösningen på orsaken till deras vreda uppsyn. Inledningen gjordes med att de började tala om den förskräckliga tidningen Morgonbris, som for med felaktiga uppgifter. Och när jag lite förbluffad — troende att det gällde den kvinnliga representationen på kongressen — litet stillsamt anförde, att spinnvidan endast hade en åtta eller nio representanter på kongressen, så upplystes jag om att det var inte det frågan gällde, utan det var representationen i förbundsstyrelsen. *Redan två kongressperioder tidigare har förbundsstyrelsen haft kvinnliga ledamöter.* Så nu vet vi det. Och nu tro vi, att flickorna i ungdomsklubbarna komma att utveckla en så våldsamt aktivitet under den här perioden, att de bli i majoritet vid nästa kongress.

En av Uppsala läns främsta kvinnliga krafter fru Jennie Sjölander, Kungsängen, har nyligen fyllt 50 år. Fru Sjölander är framför allt känd för sitt arbete inom den socialdemokratiska kvinnorörelsen, men även inom lantarbetarrörelsen, där hon gjort en intresserad och uppoffrande insats. Det kan förtjäna omnämnas, att hon är den enda kvinna, som haft säte och stämma i länets landsting.

Jenny Sjölander är småländska till börd, men redan 1906 flyttade hon till Uppland, när hennes numera framlidne make, riksdagsman Sjölander, tillträdde sin lärarbefattning i Olands-Stavby. Fru Sjölander innehar alltjämt en mängd kommunala förtroendeuppdrag. Hon är vidare den drivande kraften i Kungsängens livaktiga kvinnoklubb och tillhör kvinnoförbundets distriktsstyrelse i länet.

Personligen har hon gjort sig mycket omtyckt och avhållen, och på sin högtidsdag fick hon röna många och varma bevis på sin popularitet i de vidaste kretsar.

Begreppet försörjare

Socialstyrelsens nyligen slutförda statistik beträffande 1930 års lönenivå ger en hel del intressanta jämförelsepunkter, inte minst ifråga om förhållandet mellan manliga löner och kvinnliga. De olika arbetsområdena uppvisa mycket växlande förändringar. Lantarbetarnas löner t. ex., som i genomsnitt beräknas uppgå till 1.100—1.300 kr. om året för män och 800—900 kr. för kvinnor, ligga nu något lägre än de närmast föregående åren — jämförda med 1913 års löner ha de emellertid stigit med i genomsnitt 65 procent för män och 85 procent för kvinnor. För de egentliga industriarbetarna är stegringssiffran från 1913 till 1930 för de manliga arbetarna omkring 121 procent, för de kvinnliga omkring 155 procent.

Och hur ställa sig genomsnittslönerna? För vuxna manliga arbetare har årslönen uppgått till omkring 2.865 kronor, medan kvinnornas medelårslönen beräknas endast till omkring 1.671 kronor. (Självfallet äro variationerna för olika orter och yrken ganska stora.)

Så se alltså de löner ut med vilka kvinnorna »tränga ut männen från arbetsmarknaden». Överallt lägre betalning fast arbetet är detsamma påpekar »Tidevarvet». De låga lönerna för kvinnan som förvärvsarbeterska anses till stor del berättigade, *just genom hennes möjlighet att samtidigt sköta ett oavlönat hemarbete, d. v. s. »leva billigt».* Med andra ord, kvinnorna skola med mindre lön utefter hela linjen gå i land med ett dubbelarbete, som ingen man annat än i yttersta nödfall skulle tänka på att kunna åtaga sig.

Mannens ställning som familjeförsörjare, som under tidigare rådande arbetsformer motiverade hans högre lön, är under nuvarande arbetslöshetsförhållanden inte längre en självklar sak. Kvinnan däremot har i stor utsträckning — om ock under bekvämare förhållanden — bibehållit sin plats som hemsötare, där hon mot »försörjning» gav ett obegränsat arbete, som dock aldrig värderades efter vanliga löneskalor. Men dessutom har hon tvingats att genom förvärvsarbete med lägre avlöning än den manlige arbetarens ikläda sig försörjarens plikter. Utom att de låga lönerna på detta sätt innebära en ojämn konkurrens om platserna, verka de samtidigt nedtryckande på hela lönenivån.

Den gamla beräkningen av mannens lön efter försörjningsplikt och kvinnans efter »billiga levnadsomkostnader» — d. v. s. dubbelarbete — håller inte längre streck. Det är ofrånkomligt att här måste ske en omvärdering, om man skall få några hållbara utgångspunkter för en förbättring. Det husliga arbetet bör naturligtvis betraktas som ett yrke, värt sin lön efter gängse löneberäkningar. Men normen för yrkesarbetande mäns och kvinnors löner borde uppställas så, att var och en kunde avlöna en hjälp för hushållets skötsel. Oberoende av vad denna hjälp skulle kallas, hembiträde, manligt eller kvinnligt, hushållerska eller hustru, mor, son, dotter eller syster. Det vore en väg att komma ifrån dubbelarbetet, där kvinnorna ofta slita ut sig och att rensa upp begreppet försörjare, så att det bättre kommer att motsvara verkligheten inom det moderna arbetslivet.

Deltagarna i Norrköpingsklubbens jubileumsfest.

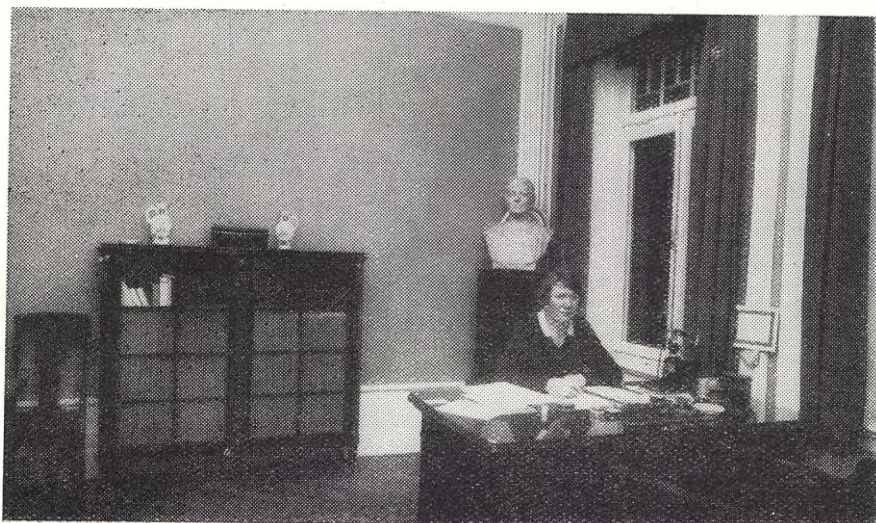

Sveriges två enda kvinnliga
fackföreningsexpeditioner.

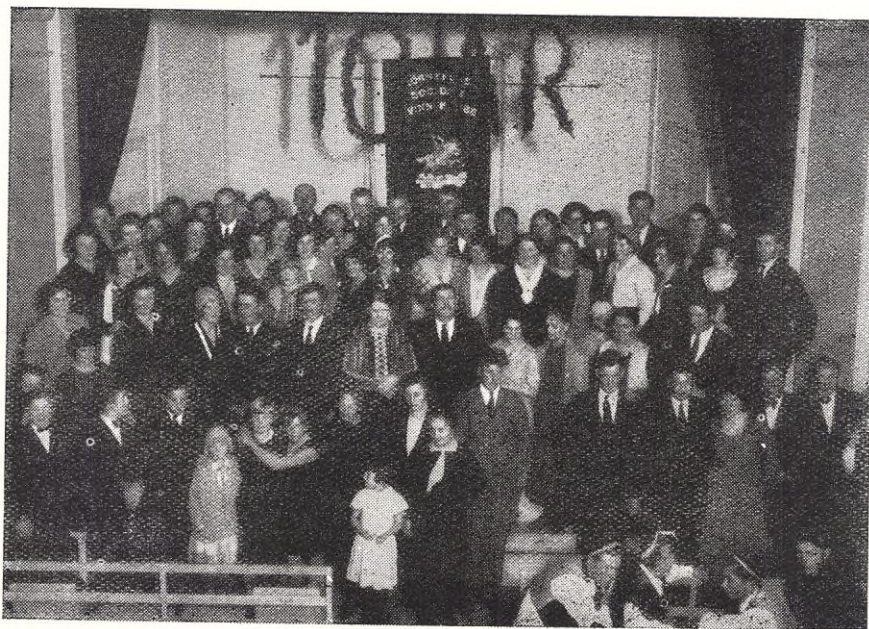
Klädnings-, kappkonfektions-, linne- och paraplysömmerskor bilda tillsammans en kraftig grupp som Svenska beklädnadsarbetareförbundets avdelning 8. Expeditionen, Drottninggatan 88 A, 1 tr., står under ledning av ombudsmannen fru Ellen Jonsson och kassören fröken Brita Jonsson. Organisationen kan stoltsera över att aldrig ha lidit något egentligt nederlag i sina uppgörelser med arbetsgivarna och det arbetsår, som förestår väntas bli särskilt lugnt i avtalsavseende. Under den senaste tiden har fackföreningen tagit ett anmärkningsvärt initiativ, i det att den anordnat intressanta instruktionskurser för ombuden till yrkesinspektionen på arbetsplatserna.

Sv. Bryggeriindustriarbetarförbundets avdelning 15, som består av kvinnliga yrkesutövare i Stockholm, har i dagarna firat sitt 30-årsjubileum, varvid föreningen kunnat se tillbaka på en framgångsrik verksamhet. Den i samband med jubileet utgivna rikt illustrerade historiken ger intressanta och värdefulla belägg på vad solidaritetens makt har utträtt inom den kår, som det här är fråga om, en kår, vilken för 30 år sedan var underbetald och rättslös men så småningom kämpat sig till en betydande förbättring och lyckat göra sig på ett helt annat sätt respekterad än förr. Här en interiör från avdelning 15:s förnämliga expedition i Barnhusgatan 20, Stockholm. Skulpturen i hörnet är en porträttbyst av föreningens initiativtagare fru Anna Johansson-Wisborg.

Kvinnoklubben i Hörnefors har haft tioårsfest.

Återigen har kvinnoförbundet att registrera ett tioårsjubileum inom sin verksamhet. Denna gången är det klubben i Hörnefors, som kunnat fira minnet av sin tillblivelse för ett decennium sedan. Klubben, som tillkom efter ett föredrag av fru Maja Sandler och nu är en av de största i Västerbotten, har efter allt att döma utfört ett gott arbete. Svårigheter ha funnits men trots detta ha Hörneforskamraterna fört sin klubb framåt. Vid det synnerligen festliga tioårssamkvämet hölls högtidsföredraget av kamrat Johansson. Efter föredraget utförde några av klubbens medlemmar en dialog, folkdanslaget dansade några vackra folkdanser, tesupé serverades, medan ett par manliga kamrater underhöllo med musik. Kamrat Åström tackade de närvarande för visat intresse och så skildes man, ett minne rikare.

Arbetarkvinna.

Teckning av Fred Ellis.

Under stor tillslutning

från alla klubbar i länet har Kronobergs läns kvinnodistrikt hållit sitt årsmöte i Elmhult. Här diskuterades även livligt agitationen för nästa år, vilket resulterade i beslutet att distriktet i samband med partidistriktet skulle anordna en propagandaturne genom länet.

Till V. U. omvaldes enhälligt fru Emma Löfkvist, ordförande, Ingeborg Petersson, sekreterare, Klara Elm, kassör, och fru Elna Svensson. Nyvald blev Linnéa Johansson. Revisorerna Anna Lindén, Augusta Hallén och Linnéa Gustavsson omvaldes.

Nästa årskonferens skall hållas i Växjö. I samband med konferensen hade Elmhultsklubben anordnat ett trevligt kamratmöte.

Ikke oublevlig!

Är du med i en kvinnoklubb, i en ungdomsklubb eller en arbetarekommun?

Ja, det är du. — Är du kanske rent av bland de ledande?

Du är det. Du är ordförande och dessutom en ofta anlitad talare i din klubb och i ditt distrikt, ja över huvud taget i förbundet.

Har du då tänkt på att en av dina viktigaste uppgifter är att göra dig själv, ikke oublevlig, men *oublevlig*. Det vill säga, har du sett till, att det finns andra än du eller kommer att finnas andra än du, som kunna göra ditt arbete?

Till exempel det gäller att hålla ett anförande om vår organisation, om nödvändigheten och fördelen av att organisera sig fackligt och politiskt o. s. v. Det kan hända, att du blir sjuk eller förhindrad att utföra ett uppdrag, som är viktigt för kvinnornas organisering och som icke får försummas. Vilken kamrat kan göra det i ditt ställe? Vilka kamrater kan du räkna på inom din krets att göra det eller det arbetet, som du under en tid på dina kamraters uppdrag måst utträtta och gärna utträttat. Men icke för all evighet och inte för att du skulle bli den ende talaren inom din organisation!

Vilka kunna arbeta utom du?

Det räknas upp en hel del pålitliga kamrater, som aldrig svikta i en inre organisatorisk uppgift. Men — de vägra absolut att öppna munnen offentligt.

Skall du då slå dig till ro med detta? Skall du finna dig i att tänkande kvinnor, som vilja utträtta något för ett bättre samhälle, vägra att ålägga sig själva det offer av personlig smak och *träning*, som ligger i att trots allt, *trots allt* försöka formulera sin mening om en sak så, att denna mening kan offentligen framföras.

Jag skriver "offer av personlig smak", ty för de flesta kvinnor är det avskyvärt svårt att tala offentligt. Men offra den känslan — och tala! Gör det för sakens skull!

Och du, försök få fram dina tveksamma kamrater i styrelsen att ersätta dig, om du är nog olycklig att vara den enda kvinnliga talaren inom din organisation. Om man fått vana att lassa allt på dig, som har med talande att göra. Försök först med lättare uppgifter inom organisation och agitation. Stöd dem! Tröttna inte!

Om du ändå icke lyckas, om alla säga nej under förebringande av olika skäl vad är då att göra?

Undersök deras skäl! Du skall finna en hel grupp av urskuldande skäl:

Jag har så mycket att göra.

Jag får aldrig tid att läsa och taga reda på en sak ordentligt. Och man måste tala vederhäftigt.

Smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

har vunnit ständigt ökad efterfrågan på grund av sina förträffliga egenskaper. Hälsosamt, näringsrikt och hållbart bevarar det sin goda smak till sista skivan.

UPLANDSKUBBEN A.-B.

Stockholm • Tel. 756 56, 750 90

Obs! Undvik efterapningar —

begär Uplandskubben.

Jag får aldrig tid att samla mig till att tänka igenom vad jag skulle vilja säga.

Jag har bara gått i vanlig folkskola och har inte fått lära mig något.

Tala, är bara för människor som fått högre skolbildning. Vi stackars enkla arbetare-hustrur, vi ha inte fått möjligheten att bli några talare. — Och så vidare komma de urskuldande skälen.

De allra sist nämnda äro nog de minst äkta.

Ty, *arma* arbetareklass om alla skulle tänka så, om ingen man eller kvinna skulle kunna med sin *tro*, sin *flit* och sin *klokh*et vinna seger över sig själv och vidriga omständigheter, så att de *trots allt* göra just det svåra.

Det är ju just detta, som gör att du har rätt att vara ledare i fråga om organisatoriskt arbete, att du vill stå redo att göra offer, att besegra svårigheter för en saks skull. Vad är annars organisatoriskt arbete, om inte ett övertygelsearbete, ett talande till en eller flera om vikten av organisationen och dess mål.

Du som är ledare måste säga dina kamrater allt detta! Du måste få fram några, som kunna besegra sig själva att göra det arbete, de icke vilja och som är mycket svårt. Till sist och rakt på sak: Varje kvinnlig organisationsledare måste ha omkring sig några kamrater, som kunna tala till arbeterskor, organisera dem, förklara en samhällsfråga för dem, ett fackligt spörsmål, en aktuell social strid o. s. v. Detta kamrater, måste vi få till stånd inom kvinnoförbundet. Vi måste göra oss umberliga. Först då ha vi betytt något för vårt parti.

Till nästa år alltså: I varje distrikt fler än en talarekraft och till sist: i varje klubb mer än en!

Sigrid GILLNER

KVINNORNA RUSTA

Det gäller att rusta för att vinna seger. Men inte med mordvapen och giftgaser utan med gediget vetande vinner man den seger, som skall höja mänskligheten och ge tillvaron värde.

Vad böra arbetarklassens kvinnor göra då borgarklassens ligga på skytteövningar eller tjänstgöra som köksor på landsstormsovningar? Jo, samlas i studiecirkel och där studera fredsfrågan och klargöra för sig fredsproblemets verkningar på samhällsfrågorna. Livets och kulturens bevarande genom världsfreden är kvinnornas — mödrarnas — uppgift.

En studieplan i ämnet, efter vilken cirkelarbeta med fördel kan bedrivas, tillhandahålls gratis genom ABF:s centralbyrå, Sveaväg. 52, Stockholm. Där studieledare saknas, kan undervisningen ske genom korrespondens, och meddelas sådan genom lektor Th. Blomqvist, Kalmar. Denna kurs, som betingar ett totalpris av 25 kr., består av 10 st. 8-sidiga brev, vilka lev. i lika många ex. som antalet cirkeldeltagare. Kvinnor slå vakt om fredstanken! Giv det nya släkte ni fostrar fredens livsbringande anda i arv!

Hjälp till kräftsjuka (Forts. fr. s. 26.)

En av de allra viktigaste betingelserna för ett lyckligt resultat i kampen mot kräftsjukdomarna såväl med kirurgiska som med radiologiska behandlingsmetoder är, att patienterna komma till behandling i ett tidigt stadium, medan kräftan ännu är begränsad till sin primära utgångspunkt och alltså ej hunnit sprida sig till angränsande körtelregioner eller till kroppen i sin helhet.

För de medellösa sjuka är relativt väl ställt beträffande de ekonomiska betingelserna. Resorna betalas av staten efter medellöshetsintyg av präst i församlingen och fattigvårdsstyrelsens ordförande. Det belopp, som staten 1930 utbetalade till resor för dessa patienter, uppgick till 96.000 kr. Till vårdskostnaden bidrar stat och kommun samt Cancerföreningen. I de fall, där utsikter finnas till fullständig läkning eller en avsevärd förbättring, kan ansökas om anslag från statens pensionsanstalt. Om ej utsikt till läkning finnes, eller endast kortvarig förbättring kan uppnås, bör ansökan om pension i god tid göras. De största problemen uppstå här, då en mor för behandlingen måste vara borta från hemmet en längre tid och vid hemkomsten ej orkar sköta detta, eller då den sjuke har stor familj, varvid det gäller, hur den egna och familjens ekonomi skall kunna klaras upp under en lång sjukdomstid.

För de mindre bemedlade bli problemen ännu svårare. I regel finnas ej medel till resor och sjukvård. Även om kommunen bestrider dessa utlägg, tagas de sedermera igen till sista öret, varigenom ekonomin ofta spolieras och familjen slutligen faller kommunen helt till last. Dessa människor måste stödjas, så att deras sjukdom ej förorsakar ekonomisk undergång. Vid Radiumhemmet finnas en del fonder, vars avkastning årligen uppgår till omkring 8.000 kr. och varigenom vårdhjälp därstädes kan beredas mindre bemedlade och medellösa patienter. Från Jubileumsfonden finnes intet bidrag disponibelt för detta ändamål, utan endast tack vare privat välgörenhet kunna vårdkostnaderna nedbringas för de mindre bemedlade. För detta ändamål behövs avsevärt mycket mera pengar.

Till en tids vistelse å vilohem efter behandlingen å centralanstalten, bilresor till och från stationen, kläder där patienten ej kan komma i brist på sådana, hjälp i hemmet när modern är under behandling, förband och medicin o. d., bruka bättre

lottade patienter, som vårdas å Hemmet och ej kunna undgå att se de fattigas belägenhet, anslå medel.

För de obotligt sjuka äro vårdmöjligheterna sorgligt otillräckliga, både i Stockholm och landsorten, för såväl obemedlade som för mindre bemedlade. Platsbristen å centralanstalterna gör, att de ej få stanna längre än själva behandlingen pågår, men sedan måste de återvända hem, ofta till trångboddhet, dålig hygien och dåliga hjälpmöjligheter. Deras sjukdom nödvändiggör sjukvårdshjälp, men ordnandet av dylik möter stora svårigheter, då sjukhus och sjukstugor ej kunna bereda plats åt kroniskt sjuka. I flera län finnes endast ett hem för kroniskt sjuka, där platsantalet ej på långt när motsvarar behovet, och i andra län saknas dylika hem helt och hållet. Alltså återstår ålderdomshem, eller, där detta på grund av dessas bristande vårdmöjligheter ej är möjligt, en oftast otillräcklig hjälp i den sjukes hem av distriktsköterska eller barnmorska.

Förutom vikten av att den kräftsjuke fortast möjligt kommer under läkarebehandling, må framhållas betydelsen av att de åtgärder för kontroll av hälsotillståndet, den sjuke vid utskrivningen från centralanstalten åläggas vidtaga, t. ex. återinställelse, skriftlig underrättelse, besök hos läkare i hemorten, verkligen ske på föreskriven tid, så att riskerna för sjukdomens spridning minskas.

Vidare förtjänar påpekas, att en avlägset boende patient icke bör inställa sig å centralanstalten, förrän plats därifrån utlovats, då han i annat fall riskerar få extra kostnader för väntetid eller att nödgas återvända hem i avvaktan på plats.

Ett önskemål särskilt beträffande landsbygden är, att vederbörande myndigheter behandlar skrivelser rörande resor och vård för kräftsjuka utan tidsutdräkt, då nämligen dessa ärenden kräva en snabb behandling för undvikande av onödig ökning av kostnaderna.

De viktigaste kraven beträffande vården av de kräftsjuka torde sålunda vara:

De sociala och ekonomiska hindren för att den sjuke skall komma till snabb vård av sin sjukdom måste undanröjas.

Ekonomiska och sociala orsaker få ej förhindra det bästa möjliga resultat av behandlingen.

De obotligt cancersjuka måste förhjälpas till en så dräglig tillvaro och en så god vård som möjligt.

Sally PORATH

Oförändrad i alla skiften

Med lätt travestering av ett känt påstående säger man nu, att »tiderna försämras och vi med dem».

Detta gäller ej Läkerol — den är alltjämt vår populäraste och bästa tablett.

Även under de skiftande öden, som 1932 kommer att bjuda, vill Läkerol skänka Er samma lindring, skydd och njutning, som den gjort under gångna år.

En ask Läkerol i väskan hjälper
Er över många besvärigheter.

Bliv medlem

av Sveriges socialdemokratiska
kvinnoförbund!

På omkring 275 platser i landet
har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnan-
de av medlemskap erhålles å förbun-
dets expedition, Upplandsgatan 1,
3 tr., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar
skriftliga förfrågningar.

**Stockholms soc.-dem. kvinnoklubbers
samorganisation:** Ordf. och korresp. fru
Sigrid Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal
1 16. Kassör Fru Anna Larsson, Mittel-
vägen 8, Enskede. Tel. Enskede 1 83.

Sthlms Allm. Kvinnoklubb sammanträ-
der första torsdagen i varje månad kl. 7.30
e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr.
Ordförande fru Anna Carlsson, Jung-
frugatan 41 B, 3 tr. Tel. Ö. 1450.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie sammanträde 2:dra
torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. å
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Janson, Blekingegat. 65,
3 tr., Stockholm.

**Stockholm: Kungsholms soc.-dem. kvin-
noklubb** sammanträder 2:dra fredagen i
varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensga-
tan 69, Tel. Kungsh. 67 00.

**Stockholm: Vasastadens soc.-dem. kvin-
noklubb** har ord. möte 1:sta onsdagen i
varje månad i församlingssalen Västman-
nagatan 63, kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Hanna Lundin, Stora Ängby.
Tel. Bromma kyrka 105.

**Stockholm: S:t Görans soc.-dem. kvin-
noklubb** håller möte 2:dra onsdagen i
månaden kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larson, Arbetaregatan
21, Tel. Kungsh. 97 89.

**Stockholm: Södra Förstäderas soc.-
dem. kvinnoklubb** har ord. möte 3:dje
onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus.
Ordf. fru Sigrid Lundin, Gröndal.
Tel. Gröndal 1 16 före kl. 11 f. m.

**Stockholm: Enskede soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte 1:sta måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus,
Källvägen.
Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvägen 8,
Enskede. Tel. 1 83.

Föreningen för hembiträden i Stockholm
håller möte 1:sta torsdagen i varje månad
(utom juni, juli och augusti) i Studiehem-
met, Bryggaregatan 12 b.

**Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt:** Adr.: Ordf. Sara Andersson,
Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18.
Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.
Tel. Bromsten 1 46.

Bromstens soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte första tisdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Municipalityhuset.

Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten, tel.
Bromsten 1 46.

Danderyds kvinnoklubb håller möte an-
dra onsdagen i varje månad kl. 7.30 em.
Ordförande fru Hilda Pettersson, Mård-
kullan 14, Danderyd.

Duvbo kvinnoklubb håller ordinarie mö-
te andra torsdagen i varje månad kl. 7.30
i Handelsföreningens lokal.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8 e. m.
i Folkets Hus B-sal.

Lidingö soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 3:dje måndagen i varje månad kl.
8 e. m. Torsvik och Skärsåtra omväx-
lande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr. Torsvik, Lidingö I. Tel.
6 67.

Nacka soc.-dem. kvinnoklubb håller ord.
möte 1:sta onsdagen i varje månad kl.
7.30 e. m.
Ordf. fru Annie Wallentheim, Skuru,
Ektorp. Tel. Skuru 3 59.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra månd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte
1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus om-
växlande. Ordf. fru Sigrid Svärd, Ulriks-
dal. Tel. Råstahem 48.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga.
Tel. 492.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb hål-
ler möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Nya Folkets Hus C-sal.
Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegatan
26 B. Tel. 993.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte tredje tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus. Ordf.
fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2.37.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra måndagen i varje månad kl.
8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets hus.
Ordf. fru Karin Enström, Box 81, Uppl.
Väsby.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller
ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra tisdagen i månaden kl. 7.30
e. m. Lokal: A. B. F:s studiehem, Puster-
viksgatan 15.

**Göteborg: Lundby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämregården.

**Göteborg: Majornas soc.-dem. kvinno-
klubb** har möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å lokalen, Bang. 24.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 3:dje tisdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i lokalen Riddaregatan 4.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb håller
ord. möte första torsdagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf.
och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtens-
son, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

Malmö östra soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte andra tisdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och kor-
resp. sekr. fru Mathilda Pettersson, Freds-
gatan 11. Tel. 106 40.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb håller or-
dinarie möte 3:dje måndagen i varje må-
nad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. Hanna
Nygren, Box 31, Mjölby.

Illustrerad intressant berättelse

för

Kvinno-

förbundets
verksamhet

under 1930

har nu utkommit.

Pris 50 öre

Rekvirera från
Förbundsexpeditionen
Upplandsgatan 1
Stockholm

Kommissionärer!

SPRID Morgonbris i alla hem, på
alla fabriker, verkstäder och kontor!

ETT GOTT NYTT ÅR

tillönskas kamrater landet runt
Ronneby soc.-dem. kvinnoklubb.

Gör ett besök i RÅKOSTBODEN

PONTONIERGATAN 21. Telefon: K. 35133. (Busslinje 57, hållplats Chapmangatan. Spårvägslinje 4, 2, 1, hållplats Polhemsgatan)

och tag del av de specialiteter, som finnas för modern vegetarisk matlagning. Dagligen färdiga rätter av kokta eller råa grönsaker samt soppor för avhämtning el. hemsändning.

Vad är Ert fack? Filosofi, psykologi, spiritism, astrologi, teosofi, modern uppfostran? Gå till

Bokhandeln STUDIO

Norrlandsgatan 30. Tel. 27 00. Slå Er ned vid läsbordet och låt oss plocka fram speciallitteratur som särskilt intresserar Er.

Besök *Vete-Katten*

BAGERI och
KAFFERUM

KLARA N. KYRKO GATA 26
Tel. N. 8405.

HANTVERKAREGATAN 7
Tel. K. 8705

Lycklig familj

blir det om inköp göres av våra sjukvårdsart. Priskurant på beg.

J. JONASSONS SJUKVÅRDSAFFÄR
Skolgatan 21 MALMÖ Telefon: 31 77

För mycket av det goda

brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rekommendera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Kvinnopolikliniken i Lundby, Göteborg

för havandeskapsundersökningar och kvinnosjukdomar samt rådgivningsbyrå för föräldrar.

Mottagning: torsdagar kl. 6-7 e. m.

Södermanlands Enskilda Bank

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrlandsgatan 8-10
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 2
Kungsgatan 60

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Uplandsgatan 1
Odengatan 52

Kontor i Stockholm:

Doktor HANS ÖHMAN

Invärtes sjukdomar.

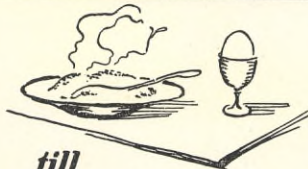
Mottagning Norr Mälarstrand 78 efter överenskommelse per tel. Kh. 15 55. Tel-tid vard. helst 8-8,30 samt 13-14.

Polikliniktaxa för mindre bemedlade.

WESSLINGS

när det gäller basarer.

Västerlånggatan 66, Stockholm. — Katalog fritt.

till morgongröten

hör en mesostmörgås,
men det skall vara

*Jämtlands
Mesost-*

Den rena, svagt söta
smaken sätter "piff"
på gröten

I alla
Matvaruaffärer

Damerna

ha god smak. De gå
gärna på S. A. R. A.:s
Restauranter.

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

Om

Ärkebiskops- intresset

skriver

Prof. Vilh. Lundstedt
i Veckotidningen Fönstret

sista nummer för 1930.

Vidare medverka Harald Alm, Helge Granat, Karl-Gerhard, Hugo Lindberg, m. fl.

I det första numret i år medverkar bl. a.

Mia Leche

med

En nyårskrönika om Vaga-
bonde, Kvinnorna och Tiden

Prenumerera på Fönstret!

Helt åt kr. 12: —, halvt år 6: 50

Kvartal 4: —. Lösnummer 35 öre.

FEITHS, Sveavägen 21

STOCKHOLMS
STÖRSTA MUSIKKONDITORI
Kapellmästare: ADOLF AMIGO

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.

Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka barnstrumpor.

**ett gott 1932
med dryga
pengar —
tillönskar
kooperativa**